

Biuletyn Prawa Karnego nr 7/15

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Zmiany w prawie

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

dr Michał Hudzik
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego;
Izba Karne Sąd Najwyższy
astkmh@sn.pl

Spis treści

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa	7
1.1. Uchwały i postanowienia – KZP.....	7
1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.....	7
1.2.1. <i>Charakter i dochowanie terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia a data doręczenia zawiadomienia o postanowieniu pełnomocnikowi pokrzywdzonego; bezwzględne przyczyny odwoławcze. ....</i>	<i>7</i>
1.2.2. <i>Nieobecność oskarżonego na rozprawie głównej przeprowadzonej pod rządami Kodeksu postępowania karnego sprzed nowelizacji i ocena tego stanu rzeczy w świetle znowelizowanych przepisów, zwłaszcza art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. ....</i>	<i>8</i>
1.2.3. <i>Obecność oskarżyciela na rozprawie prowadzonej w trybie uproszczonym. ....</i>	<i>14</i>
1.2.4. <i>Usprawiedliwianie nieobecności a wymogi zaświadczenia lekarskiego. ....</i>	<i>17</i>
1.2.5. <i>Opis czynu przypisanego w wyroku skazującym. ....</i>	<i>20</i>
1.4. Zagadnienia prawne	25
1.4.1. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przekazane do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego, I KZP 21/14.....</i>	<i>25</i>
1.4.2. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, I KZP 6/15.....</i>	<i>25</i>
1.4.3. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy, I KZP 7/15 .....</i>	<i>25</i>
1.4.4. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, I KZP 8/15 .....</i>	<i>25</i>
1.4.5. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, I KZP 9/15 .....</i>	<i>25</i>
1.4.6. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Prokuratora Generalnego, I KZP 10/15.....</i>	<i>26</i>
1.4.7. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, I KZP 11/15 .....</i>	<i>26</i>
2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego	26
2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.....	26
2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego	26
2.2.1. <i>Zasady pobierania od oskarżonego materiału biologicznego do badań genetycznych (SK 28/15).....</i>	<i>26</i>
2.2.2. <i>Skarga na przewlekłość postępowania (SK 27/15) .....</i>	<i>27</i>
2.2.3. <i>Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 22/15) .....</i>	<i>27</i>
2.2.4. <i>Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 21/15) .....</i>	<i>27</i>
2.2.5. <i>Gry hazardowe; odpowiedzialność karna za czyn, który nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia (SK 20/15) .....</i>	<i>27</i>
2.2.6. <i>Zasady sporządzenia kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji (SK 2/15) .....</i>	<i>27</i>
2.2.7. <i>Podstawy do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (SK 1/15) .....</i>	<i>28</i>
2.2.8. <i>Zasady rozpatrywania wniosku sędziego o przeniesienie na inne stanowisko służbowe (SK 30/14).....</i>	<i>28</i>

2.2.9.	Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)	28
2.2.10.	Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14).....	28
2.2.11.	Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14).....	28
2.2.12.	Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zapobiegawczego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14).....	28
2.2.13.	Nieważność orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; odpowiedzialność Skarbu Państwa (SK 12/14).....	28
2.2.14.	Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14).....	29
2.2.15.	Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15).....	29
2.2.16.	Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14)	29
2.2.17.	Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14)	29
2.2.18.	Uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym (K 30/14).....	29
2.2.19.	Przepisy regulujące przeszukiwanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukiwanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14).....	29
2.2.20.	Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14).....	31
2.2.21.	Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14)	31
2.2.22.	Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14).....	32
2.2.23.	Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14)	32
2.2.24.	Postępowanie karne; zasady udziału podejrzanego (oskarżonego) lub jego obrońcy w posiedzeniu sądu (K 5/14)	32
2.2.25.	Zakres immunitetu parlamentarnego (K 2/14).....	32
2.2.26.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 105/15)	32
2.2.27.	Warunkowe zawieszenie kary łącznej (P 102/15)	33
2.2.28.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 81/15)	33
2.2.29.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 79/15)	33
2.2.30.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 76/15)	33
2.2.31.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 75/15)	33
2.2.32.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 74/15)	33
2.2.33.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/15)	34
2.2.34.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 72/15)	34
2.2.35.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 69/15)	34
2.2.36.	Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 68/15)	34

2.2.37.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 63/15)</i>	34
2.2.38.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 62/15)</i>	34
2.2.39.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 57/15)</i>	35
2.2.40.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 51/15)</i>	35
2.2.41.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15)</i>	35
2.2.42.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15)</i>	35
2.2.43.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 36/15)</i>	35
2.2.44.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15)</i>	35
2.2.45.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 31/15)</i>	36
2.2.46.	<i>Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15)</i>	36
2.2.47.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15)</i>	36
2.2.48.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15)</i>	36
2.2.49.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15)</i>	36
2.2.50.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15)</i>	37
2.2.51.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 13/15)</i>	37
2.2.52.	<i>Obowiązek powiadamiania Komisji Europejskiej i państw członkowskich o projektach przepisów technicznych (P 12/15)</i>	37
2.2.53.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 11/15)</i>	37
2.2.54.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15)</i>	37
2.2.55.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15)</i>	38
2.2.56.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15)</i>	38
2.2.57.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15)</i>	38
2.2.58.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15)</i>	38
2.2.59.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15)</i>	38
2.2.60.	<i>Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14)</i>	39
2.2.61.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14)</i>	39
2.2.62.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 67/14)</i>	39

2.2.63.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14)</i>	39
2.2.64.	<i>Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 58/14)</i>	40
2.2.65.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14)</i>	40
2.2.66.	<i>Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14)</i>	40
2.2.67.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14)</i>	40
2.2.68.	<i>Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14)</i>	40
2.2.69.	<i>Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14)</i>	40
2.2.70.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14)</i>	40
2.2.71.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 22/14)</i>	41
2.2.72.	<i>Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 21/14)</i>	41
2.2.73.	<i>Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14)</i>	41
2.2.74.	<i>Gry hazardowe (P 7/14)</i>	41
2.2.75.	<i>Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14)</i>	41
2.2.76.	<i>Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14)</i>	42
2.2.77.	<i>Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)</i>	42
2.2.78.	<i>Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)</i>	42
2.2.70.	<i>Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)</i>	42
2.2.80.	<i>Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)</i>	43
2.2.81.	<i>Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych; przedawnienie roszczenia o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (K 32/13)</i>	43
2.2.82.	<i>Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13)</i>	43
2.2.83.	<i>Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13)</i>	43
2.2.84.	<i>Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszanej (P 43/13)</i>	43
2.2.85.	<i>Przeniesienie sędziego na nowe miejsce służbowe (P 35/13)</i>	44
2.2.86.	<i>Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13)</i>	44
2.2.87.	<i>Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13)</i>	44
2.2.88.	<i>Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13)</i>	44
2.2.89.	<i>Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13)</i>	44
2.2.90.	<i>Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przepadkiem (SK 59/13)</i>	44

2.2.91.	<i>Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13)</i>	45
2.2.92.	<i>Nieprzyznanie statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k., podmiotowi, którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu (SK 27/13)</i>	45
2.2.93.	<i>Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)</i>	46
2.2.94.	<i>Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)</i>	46
2.2.95.	<i>Zasady orzekania kary (P 22/11)</i>	46
3.	Zmiany w prawie	47
5.	Informacja międzynarodowa	49
5.1.	Rada Europy	49
5.1.1.	Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	49
5.2.	Unia Europejska	49
5.2.1.	Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	49
5.2.1.1.	<i>Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie.</i>	49
5.3.	Inne	70
5.3.1.	<i>Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne</i>	70
6.	Przegląd książek i czasopism	74
6.1.	Przegląd książek	74
6.2.	Przegląd czasopism	74

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1 Charakter i dochowanie terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia a data doręczenia zawiadomienia o postanowieniu pełnomocnikowi pokrzywdzonego; bezwzględne przyczyny odwoławcze.

przepisy: art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.; art. 55 § 1 k.p.k.; art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.; art. 439 § 2 k.p.k.

hasła: oskarżycieli posiłkowy subsydiarny; termin prekluzyjny; bezwzględne przyczyny odwoławcze

Wyrok z dnia 29 lipca 2015 r., II KK 98/15

Teza:

1. Termin miesiąca do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, o jakim mowa w art. 55 § 1 k.p.k., należy obliczać od daty doręczenia pokrzywdzonemu zawiadomienia o powtórnym postanowieniu o odmowie wszczęcia postępowania albo o umorzeniu postępowania karnego, a nie od daty zawiadomienia o takim postanowieniu pełnomocnika pokrzywdzonego.
2. Termin miesiąca, o którym mowa w art. 55 § 1 k.p.k., jest terminem prekluzyjnym.
3. Postanowienie o umorzeniu postępowania karnego z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.), wydane w sytuacji braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k), nie może zostać uchylone na niekorzyść oskarżonego (art. 439 § 2 k.p.k.).

Z uzasadnienia:

„Na przeszkodzie dokonaniu merytorycznej oceny zarzutu kasacji stoją unormowania zawarte w treści art. 439 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 55 § 1 k.p.k. Dostrzec należało bowiem, że pokrzywdzonemu zawiadomienie o treści postanowienia o powtórnym umorzeniu postępowania przygotowawczego w sprawie o przestępstwo z art. 177 § 2 k.k. doręczono w dniu 2 stycznia 2014 r. (k. 540 akt (...)). Termin miesiąca na wniesienie aktu oskarżenia mijał zatem w dniu 2 lutego 2014 r. (art. 123 § 2 k.p.k.) i nie ma żadnego znaczenia – w kontekście wyraźnego zapisu w art. 55 § 1 k.p.k. i jego gwarancyjnego charakteru – data doręczenia takiego zawiadomienia pełnomocnikowi pokrzywdzonego (8 stycznia 2014 r.). Subsydiarny akt oskarżenia został tymczasem wniesiony w dniu 6 lutego 2014 r. (prezentata na kopercie – k. 10 akt (...)), a zatem

po wskazanym w art. 55 § 1 k.p.k. terminie, który ma charakter terminu prekluzyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2015 r., V KZ 6/15, Lex nr 1682153; wyrok TK z dnia 25 września 2012 r. SK 28/10, OTK-A 2012, nr 8, poz. 96 i z dnia 8 stycznia 2013 r. K 18/10 OTK-A 2013, nr 1, poz. 2). W związku z powyższym skarga subsydiarna nie została skutecznie wniesiona, a zatem postępowanie sądowe zostało wszczęte i toczyło się przy braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Konsekwencją takiego uchybienia winno być uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz poprzedzającego go postanowienia Sądu pierwszej instancji, ale tylko w układzie, gdyby umorzenie postępowania z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.) było dla oskarżonego korzystniejsze, niż to orzeczenie, które obecnie zostało zaskarżone kasacją (art. 439 § 2 k.p.k.). Prowadząc taką ocenę Sąd Najwyższy uznał, że dla oskarżonego jest korzystniejsze orzeczeniem o umorzeniu postępowania karnego z powodu braku oczywistych podstaw oskarżenia (brak dowodów na popełnienie przestępstwa) niż umorzenie stricte formalne, tj. z powodu niewniesienia aktu oskarżenia. Stwierdzenie o braku podstaw oskarżenia zawiera bowiem w sobie ocenę merytoryczną co do możliwości przypisania sprawstwa czynu objętego aktem oskarżenia, gdy tymczasem takiej merytorycznej oceny nie zawiera umorzenie z powodu ujętego w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. Już zatem ta okoliczność musiała skutkować brakiem możliwości merytorycznej oceny podniesionego zarzutu kasacji. Zgodnie z treścią art. 529 k.p.k. okoliczność wyłączająca ściganie nie stoi na przeszkodzie wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego. A contrario, taka okoliczność, a jest nią przecież brak skargi uprawnionego oskarżyciela, stoi na przeszkodzie wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na niekorzyść, chyba, iż jest możliwe – w realiach sprawy – wydanie orzeczenia na korzyść oskarżonego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2004 r., IV KK 12/04, Lex nr 162630; 28 marca 2007 r., IV KK 434/06, Lex nr 475361; z dnia 11 grudnia 2013 r., IV KK 337/13, Lex nr 1403902). W postępowaniu kasacyjnym przy kasacji na niekorzyść możliwość orzeczenia na korzyść wiązać się będzie z ze stwierdzeniem uchybienia określonego w art. 439 § 1 k.p.k. lub w art. 455 k.p.k. (art. 536 k.p.k. – przepis art. 434 § 2 k.p.k. w brzmieniu ustalonym od dnia 1 lipca 2015 r. nie będzie miał zastosowania z uwagi na niemożność stosowania przez Sąd Najwyższy ocen w aspekcie art. 440 k.p.k. w postępowaniu kasacyjnym). W sytuacji, gdy orzeczenie o umorzeniu postępowania w trybie art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k. jest stwierdzeniem braku dowodów na popełnienie przestępstwa opisanego w akcie oskarżenia, a zatem ma tożsamy charakter z uniewinnieniem oskarżonego, gdyby doszło do otwarcia przewodu sądowego i wydania wyroku (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k.), to jasne jest, iż w niniejszej sprawie nie jest możliwe uzyskanie przez oskarżonego bardziej korzystnego rozstrzygnięcia.

Z tych powodów należało orzec jak w postanowieniu.”

1.2.2. Nieobecność oskarżonego na rozprawie głównej przeprowadzonej pod rządami Kodeksu postępowania karnego sprzed nowelizacji i ocena tego stanu rzeczy w świetle znowelizowanych przepisów, zwłaszcza art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k..

przepisy: art. 374 § 1 k.p.k., art. 374 § 1a k.p.k., art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

hasła: Bezwzględne przyczyny odwoławcze

Postanowienie z dnia 9 lipca 2015 r., III KK 375/14

Teza:

Z dniem 1 lipca 2015 r., wobec nowej treści art. 374 § 1 k.p.k. (znowelizowanego przez art. 1 pkt 120 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. z 2013 r., poz.1247),

nieobecność oskarżonego na rozprawie głównej przestała być obowiązkowa (poza wyjątkiem wskazanym w art. 374 § 1a k.p.k.), a w konsekwencji, ewentualne uchybienia z tym związane, choć zaistniałe wcześniej, z tym dniem straciły charakter bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„**Dariusz Z.** stanął pod zarzutem tego, że:

1/ w dniu 30 listopada 2006 roku w miejscowości J. umyślnie naruszył przepisy i zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że będąc w stanie nietrzeźwości, posiadając 1,62 promila alkoholu we krwi, kierował samochodem marki Ford Mondeo o numerze rejestracyjnym (...) jadąc od strony miejscowości G. w kierunku L. i wykonując manewr wyprzedzania samochodu ciężarowego marki Man o numerze rejestracyjnym (...) z naczepą o numerze rejestracyjnym (...) nie zachował szczególnej ostrożności w ten sposób, że nie upewnił się, czy ma dostateczną widoczność i wystarczająco miejsca do wyprzedzania, nie zachował bezpiecznego odstępu od innego uczestnika ruchu, w wyniku czego doprowadził do czołowego zderzenia z samochodem marki Audi o numerze rejestracyjnym (...), który poruszał się w przeciwnym kierunku, następnie zjechał na prawy pas ruchu doprowadzając do zderzenia z samochodem ciężarowym marki Man o numerze rejestracyjnym (...), zaś po zderzeniu pojazd marki Audi o numerze rejestracyjnym (...) zatrzymał się na pasie ruchu dla poruszających się w kierunku G., na który następnie najechał samochód marki Fiat Seicento o numerze rejestracyjnym (...), a w wyniku zaistniałego wypadku obrażeń ciała doznali pasażerowie pojazdów marki Ford Mondeo - Tomasz R. w postaci złamania szczęki i lewej kości udowej, które to obrażenia spowodowały rozstrój zdrowia i naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia na czas dłuższy niż siedem dni oraz Audi o numerze rejestracyjnym (...) I. Y. (kierowca) w postaci stłuczenia głowy, złamania kości prawej goleni i kostki przyśrodkowej, które to obrażenia spowodowały rozstrój zdrowia i naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia na czas dłuższy niż siedem dni i pasażera tego samochodu N. S. w postaci wieloodłamowego złamania obu kości udowych, złamania lewego obojczyka, ran lewej powieki i lewego policzka, które to obrażenia spowodowały rozstrój zdrowia i naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia na czas dłuższy niż siedem dni:

to jest o czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.

2/ w dniu 30 listopada 2006 roku w miejscowości J. będąc w stanie nietrzeźwości, posiadając 1,62 promila alkoholu we krwi, kierował samochodem marki Ford Mondeo o numerze rejestracyjnym (...), czym jednocześnie nie stosował się do orzeczonego w dniu 9 czerwca 2006 roku przez Sąd Rejonowy w P. w sprawie o sygnaturze akt (...) zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych,

to jest o czyn z art. 178a § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 16 grudnia 2013r. w sprawie (...) uznał oskarżonego winnym obu zarzuconych mu czynów i za pierwszy z nich wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat, zaś za czyn drugi skazał go na karę roku pozbawienia wolności oraz orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat. Wymierzone kary pozbawienia wolności łącznie karą łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, natomiast środki karne łącznie orzekając środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 7 lat.

Wyrok ten zaskarżony został apelacją obrońcy oskarżonego, w której postawiono zarzuty:

- 1) - art. 4 k.p.k., art. 5 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 410 k.p.k., przez sprzeczną z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a to przez całkowite pominięcie w postępowaniu dowodowym faktu, iż sprowadzony w miejsce wypadku pies tropiący zwęszył ślad osoby, która od pojazdu Fiat Mondeo oddaliła się w nieznanym kierunku co w efekcie doprowadziło do uznania oskarżonego winnym zarzucanego mu czynu;
- 2) - art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. - przez nie dopuszczenie i nie przeprowadzenie dowodu z zeznań lekarza zajmującego się Dariuszem Z. i Tomaszem R. w sytuacji, gdy przesłuchana w sprawie Janina Z. zeznała, iż opiekująca się oskarżonym lekarka stwierdziła, iż Dariusz Z. siedział z tyłu, a „kierujący pojazdem wyskoczył i uciekł, co go uratowało”, które to zeznania mogły by w sposób istotny przyczynić się do wyjaśnienia sprawy,

ewentualnie w sytuacji nie uwzględnienia powyższych zarzutów z ostrożności procesowej

- 3) - zarzut rażącej niewspółmierności kary.

Podnosząc powyższe obrona wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania ewentualnie o wymierzenie oskarżonemu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

W osobistej apelacji oskarżony również podniósł zarzut rażącej niewspółmierności kary.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 10 lipca 2014 roku w sprawie sygn. akt (...) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i uznał apelację za oczywiście bezzasadną.

Orzeczenie to zaskarżone zostało kasacją obrońcy skazanego, w której podniesiono zarzuty: rażącego naruszenia prawa karnego procesowego mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a polegającego na obrazie przepisów art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. przez powierzchowną ocenę rozpoznawanego środka odwoławczego, a co za tym idzie nie rozważenie jego istoty, bezpodstawne uznanie, iż we wniesionej apelacji obrońca nie zaprezentował rzeczowej argumentacji przeciwko przyjętemu przez Sąd Rejonowy stanowisku, lakoniczne ustosunkowanie się do zarzutów apelacji, zignorowanie szczegółowych i konkretnych (wskazujących na określone dowody i okoliczności sprawy) argumentów apelacyjnych, których celem było wykazanie, iż Dariusz Z. nie był sprawcą zarzucanego mu czynu, ogólnikowe stwierdzenia odwołujące się do ustaleń i ocen Sądu pierwszej instancji - bez dostrzeżenia ich mankamentów, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia apelacji obrońcy jako bezzasadnej.

Podnosząc powyższe, obrona wniosła o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazał sprawę Dariusza Z. do ponownego rozpoznania Sądowi I - instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione przez obronę w kasacji, ocenić należy jako bezzasadne.

Bezsprzecznie, wśród błędów popełnionych przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy wskazać należy również na jakość uzasadnienia wyroku sporządzonego przez Sąd Odwoławczy. Rzecz jednak w tym, że powyższa krytyczna ocena nie wynika z braku przekonującej argumentacji ze strony tego Sądu, lecz ze sposobu wyrażenia jej - w sposób skrajnie lakoniczny, apodyktyczny i mało przejrzysty. Niemniej z pojedynczych zdań poświęconych zarzutom apelacyjnym można odczytać, czym kierował się Sąd Odwoławczy rozstrzygając sprawę w tym zakresie.

Uchybienie to nie mogło zatem mieć wpływu na treść zaskarżonego orzeczenia. Warto jednak zwrócić uwagę, że stanowisko sądu powinno być w uzasadnieniu wyroku przedstawione w sposób jasny, tak, aby było ono zrozumiałe dla wszystkich stron, w tym podmiotów niemających wykształcenia prawniczego, a zwłaszcza doświadczenia sądowego.

Obrona w apelacji postawiła dwa zarzuty związane z jakością przeprowadzonego przed Sądem I - instancji postępowania dowodowego. Pierwszy z nich dotyczył braku wyjaśnienia kwestii ujawnienia na miejscu wypadku śladów zapachowych, które mogłyby w ocenie obrony wskazywać, że samochodem skazanego kierowała inna osoba, która następnie zbiegła. Sąd Rejonowy kwestii tej nie omówił w uzasadnieniu swego wyroku. Oczywiście błędnie Sąd Odwoławczy przyjął, że „okoliczność ta słusznie została pominięta przez Sąd Rejonowy” (k.3 uzasadnienia), gdyż jak każdy dowód, zwłaszcza taki, do którego obrona przykłada tak dużą wagę, i ten winien zostać przez sąd omówiony. Rzecz jednak w tym, że nie sposób owemu ujawnieniu śladów zapachowych nadać taką rangę dowodową, jak usiłuje to czynić obrona. Ślad ten wskazuje bowiem jedynie na to, że ktoś z tego miejsca oddalił się, nie zaś na to, że pozostawało to w jakimkolwiek związku z zaistniałym wypadkiem. Decydujące zatem pozostają dowody o jednoznacznej wymowie w postaci zeznań świadków, opinii biegłego lekarza odnośnie charakteru obrażeń skazanego oraz opinii z zakresu rekonstrukcji kolizji drogowej. Wszystkie te dowody tworzą spójną, logiczną całość i dowodzą sprawstwa skazanego.

Drugi zarzut dotyczył braku przesłuchania lekarki zajmującej się skazanym w szpitalu, a która miała słyszeć o tym, że rzeczywisty sprawca zbiegł z miejsca wypadku. Bezspornie nie było podstaw do tego, aby taki dowód dopuszczać. Nikt bowiem nie kwestionował tej okoliczności. Lekarka ta mogła oczywiście wypowiedzieć takie słowa do matki skazanego, lecz jednocześnie przecie, nie mogła mieć żadnej własnej wiedzy na temat przebiegu tego wypadku. Mogła zatem zrelacjonować wyłącznie to, co usłyszała od skazanego lub Tomasza R., a oni obaj zostali przesłuchani w sprawie.

Stopień szczegółowości ustosunkowania się do tych zarzutów w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego, nie mógł mieć zatem żadnego wpływu na treść zaskarżonego kasacją orzeczenia.

Skarżący w uzasadnieniu swej kasacji wskazuje również na wady opinii biegłego Krzysztofa W., gdyż została ona oparta, w jego ocenie, na niekompletnej dokumentacji medycznej. Ustosunkowując się do powyższego, wskazać jednak trzeba, że stwierdzenie to nie przybrało postaci konkretnego zarzutu w żadnym ze środków odwoławczych. Ponieważ nie było zarzucone w apelacji, zwalniało to Sąd Odwoławczy od konieczności omawiania tej kwestii. Z istoty swej skierowane jest przeciwko orzeczeniu Sądu I - instancji, a więc niedopuszczalne byłoby postawienie takiego zarzutu w kasacji. Najistotniejsze zaś jest to, że obrona w żaden sposób nie konkretyzuje, jakie braki dokumentacji medycznej dostrzeża, a w konkluzji, jakie płyną z tego wnioski dla treści owej opinii.

Z tych wszystkich względów żaden z zarzutów podniesionych w kasacji nie zasługiwał na uwzględnienie.

Jak wskazywano jednak wyżej, przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, sądy, a zwłaszcza Sąd Rejonowy dopuścił się poważnych uchybień, które nie spotkały się z właściwą reakcją Sądu Odwoławczego.

Pierwszym z nich jest istotne naruszenie zasady koncentracji rozprawy. Sąd Rejonowy na rozprawie w dniu 22 czerwca 2012r. (k. 1113) kontynuował rozpoznawanie sprawy, pomimo, że poprzednie czynności procesowe w tej sprawie przeprowadzono blisko 11 miesięcy wcześniej. Co więcej, większość istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy czynności przeprowadzono przed tym odroczeniem. Uchybienie to nie zostało jednak podniesione przez obronę, a nie ma charakteru bezwzględnej przesłanki odwoławczej. Nie mogło za-

tem też być uwzględnione z urzędu przez Sąd Najwyższy na etapie postępowania kasacyjnego.

Znacznie bardziej złożona kwestia wiąże się z innym uchybieniem, które również dostrzeżone zostało dopiero przez Sąd Najwyższy na etapie postępowania kasacyjnego.

Jak wynika z akt sprawy, skazany Dariusz Z. nie był obecny na rozprawach w dniach 4 lipca 2011 r. (k. 981) i 1 sierpnia 2011 r. (k. 997). Sąd jednak procedował w tych dniach, uznając, że D. Z. o terminach obu tych rozpraw powiadomiony został prawidłowo. Tymczasem, o terminach tych powiadomiono nie skazanego, lecz jego matkę Janinę Z. (również świadka w sprawie) - k. 976 i k. 989. Sąd I - instancji naruszył zatem art. 374§1 k.p.k., co spowodowało zaistnienie uchybienia o charakterze bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439§1 pkt 11 k.p.k. Co więcej, podczas tej nieobecności oskarżonego, przeprowadzono bardzo istotną czynność, jaką było bezpośrednio przesłuchanie świadka Tomasza R., który zmienił swoje zeznania w stosunku do tych, które składał w postępowaniu przygotowawczym. Obrona, i tego, tak istotnego uchybienia, nie dostrzegła i nie podniosła w kasacji (jak i apelacji).

Odpowiedzieć zatem należy na pytanie, czy Sąd Najwyższy mógł w tej sytuacji działać z urzędu?

Zgodnie z dyspozycją art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zażalenia i podniesionych zarzutów, a w szerszym tylko w wypadku zaistnienia uchybień o charakterze bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 k.p.k.

Jednocześnie jednak zauważyć trzeba, że rozprawa przed Sądem Najwyższym, na której rozpoznano kasację wniesioną w niniejszej sprawie, odbyła się po dniu 1 lipca 2015r., a więc po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 27 września 2013r. nowelizujących kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2013r., poz.1247).

Przechodząc do dalszej analizy zaistniałej sytuacji procesowej, stwierdzić trzeba, że art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. nie uległ zmianie w wyniku wejścia w życie ustawy nowelizującej k.p.k., nadal wymienia on nieobecność oskarżonego (podczas czynności, gdy była ona obowiązkowa) jako jedną z bezwzględnych przesłanek odwoławczych. Bezspornie jednak, przepis ten nie ma samodzielnego bytu, gdyż musi zostać wypełniony treścią przez normy określające sytuacje, w których obecność oskarżonego podczas rozpoznawania jego sprawy jest obowiązkowa. Na dzień 4 lipca 2011 r. (i analogicznie 1 sierpnia 2011r.) - a więc dzień, kiedy przeprowadzono rozprawę pod nieobecność oskarżonego, który nie został prawidłowo zawiadomiony o jej terminie, przepisem tym był art. 374§1 k.p.k. - stanowił on, że **obecność oskarżonego na rozprawie głównej jest obowiązkowa, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej**. Przepis ten jednak, z dniem 1 lipca 2015 r., uległ zmianie i na dzień orzekania przez Sąd Kasacyjny określa jedynie, że **oskarżony ma prawo brać udział w rozprawie**, a wyjątkiem na rzecz jego obligatoryjnej obecności jest jedynie sytuacja opisana w art. 374§1 a k.p.k. Na to, że omawiany przepis zmienił z dniem 1 lipca 2015 r. swoje brzmienie, wskazuje jednoznacznie art. 36 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013, poz.1247), który wśród przepisów, które stosuje się w brzmieniu dotychczasowym do czasu prawomocnego zakończenia postępowania (lub których nie stosuje się), nie wymienia art. 374§1 k.p.k.

Bez wątpliwości, zasadą generalną, wyrażoną również w art. 27 cytowanej ustawy nowelizacyjnej, jest to, że proces karny „chwytą w locie” zmiany przepisów proceduralnych. Od tej zasady ustawodawca wskazuje wyjątki, które mają zapobiec temu, aby postępowanie karne utraciło swą funkcjonalność i każdorazowo nie toczyło się na nowych zasadach, a więc na ogół, od początku.

Mając na względzie powyższe, zauważyć dalej należy, że ustawodawca w przepisach przejściowych wskazywanej ustawy nowelizacyjnej nie przyjął rozwiązania, iż postępowania karne toczą się w określonym czasie według „starych” lub „nowych” przepisów procesowych, lecz wprowadził system „hybrydowy”, w myśl którego sprawy, w których wniesiono akty oskarżenia przed dniem 1 lipca 2015 r. generalnie toczą się według dotychczasowych przepisów procesowych, ale z wyjątkami, którymi są między innymi właśnie przepisy o obecności oskarżonego na rozprawie oraz powszechnej możliwości ubiegania się o wyznaczenie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu, czy też o prowadzeniu spraw uchylonych do ponownego rozpoznania do sądu pierwszej instancji w wyniku rozpoznania kasacji, czy wznowienia postępowania (art. 37).

Powstaje w tej sytuacji kolejna wątpliwość, czy Sąd Kasacyjny winien postrzegać uchybienia procesowe (odnośnie zmian prawa materialnego rzecz całą rozwiązuje art. 4 k.k.) w świetle przepisów obowiązujących w dniu ich zaistnienia, czy też obowiązujących w dniu orzekania? Stanowczo trzeba opowiedzieć się za tą drugą koncepcją. Przemawia za tym owa wskazana wyżej zasada „chwytna w locie” zmian przepisów procesowych wyrażona w art. 27 ustawy z dnia 27 września 2013r., wspiera ją również treść dyspozycji art. 29 tej ustawy, który stanowi, że w razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się niniejszą ustawę. Przemawia też za tym elementarna funkcjonalność stosowania przepisów procesowych, gdyż przyjęcie przeciwniej koncepcji, powodowałoby, że w niektórych przypadkach orzeczenia musiałyby być uchylane na podstawie przepisów dawno już nieobowiązujących np. o nieważności lub to, iż po uchyleniu, w oparciu o „nowe” przepisy, proces i tak mógłby przebiegać dokładnie w ten sam sposób, co przed uchyleniem.

W tej sytuacji przyjęć należy, że z dniem 1 lipca 2015 r., wobec nowej treści art. 374 § 1 k.p.k. (znowelizowanego przez art. 1 pkt 120 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. z 2013 r., poz.1247), nieobecność oskarżonego na rozprawie głównej przestała być obowiązkiem (poza wyjątkiem wskazanym w art. 374 § 1a k.p.k.), a w konsekwencji, ewentualne uchybienia z tym związane, choć zaistniałe wcześniej, z tym dniem straciły charakter bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

Na gruncie niniejszej sprawy, brak prawidłowego zawiadomienia oskarżonego o terminie rozprawy nadal oczywiście winien być oceniany, jako naruszenie przepisów procesowych - przede wszystkim ograniczające korzystanie z prawa do obrony z art. 6 k.p.k. - jednak uchybienie to z dniem 1 lipca 2015r. ma charakter względnej przyczyny odwoławczej, wymagałoby zatem wykazania jego wpływu na treść skarżonego orzeczenia (co zresztą, w niniejszej sprawie byłoby niewątpliwe), a na etapie postępowania kasacyjnego, podniesienia w środku zaskarżenia. Sąd Najwyższy utracił zatem w tym zakresie możliwość działania z urzędu.

Skoro zatem dostrzeżone przez Sąd Najwyższy uchybienia nie zostały podniesione w kasacji, a zarzuty wskazane w niej, nie są zasadne, należało orzec o oddaleniu tej kasacji.

Mając na uwadze przedstawione względy, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

Skazanego, uwzględniając jego sytuację finansową, zwolniono od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego”.

1.2.3. Obecność oskarżyciela na rozprawie prowadzonej w trybie uproszczonym.

przepisy: art. 117 § 2 k.p.k., art. 477 k.p.k.

hasła: oskarżyciel posiłkowy subsydiarny; tryb uproszczony; obecność na rozprawie

Wyrok z dnia 18 czerwca 2015 r., IV KK 46/15

Teza:

1. Reguły określone w art. 117 § 2 k.p.k. doznają wyjątków w wypadkach wskazanych w ustawie. Takim odstępstwem jest regulacja udziału oskarżyciela (*lege non distinguente* także oskarżyciela subsydiarnego) w rozprawie prowadzonej w trybie uproszczonym i prywatno-skargowym (art. 485 k.p.k.) przewidziana w art. 477 k.p.k.

2. Art. 477 k.p.k. nie rozróżnia konsekwencji niestawiennictwa oskarżyciela w zależności od tego, czy jego nieobecność była usprawiedliwiona czy też nie.

Z uzasadnienia:

„W subsydiarnym akcie oskarżenia Krzysztof J. oskarżył Grzegorza C. o to, że w okresie od grudnia 2008 roku do grudnia 2009 roku w K., w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, pełniąc funkcję zastępcy dyrektora Wojewódzkiego (...) w K., w sposób złośliwy i uporczywy naruszył prawa pracownicze Krzysztofa J. zatrudnionego w tymże (...), tj. o przestępstwo z art. 218 § 1a k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 23 stycznia 2014 r., sygn. akt (...), uniewinnił oskarżonego Grzegorza C. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Apelację od tego wyroku wniósł oskarżyciel posiłkowy subsydiarny Krzysztof J. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia:

- *art. 2 § 1 pkt 3 w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie prawnie chronionych interesów apelującego jako pokrzywdzonego na skutek nieodraczania kolejnych terminów rozpraw wyznaczonych przez Sąd pomimo tego, że każdorazowo wnioskował o ich odroczenie, przedkładając zaświadczenia lekarza sądowego wymagane przepisami prawa, potwierdzające fakt, iż stan zdrowia apelującego nie pozwalał mu stawiać się na wyznaczone terminy rozpraw, co ostatecznie doprowadziło do prowadzenia postępowania całkowicie bez udziału apelującego,*

- *art. 53 k.p.k. poprzez naruszenie uprawnień apelującego jako strony postępowania na skutek przeprowadzenia postępowania sądowego całkowicie bez udziału apelującego,*

- *art. 410 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadków i wyjaśnień oskarżonego, co spowodowało, że Sąd niestusznie uznał, że oskarżony nie wykonywał wobec apelującego czynności z zakresu prawa pracy,*

- *art. 167 k.p.k. poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z zeznań świadków zawniioskowanych przez apelującego, tj. Józefa F. i Cezarego S.,*

- *art. 177 § 2 k.p.k. poprzez niezastosowanie przez Sąd możliwości, jaką przewiduje ten przepis; w przekonaniu odwołującego się Sąd powinien dojść do wniosku, że skoro przesłuchanie apelującego w budynku Sądu Rejonowego w K. jest bardzo utrudnione z uwagi na zły stan zdrowia, to mógł apelującego przesłuchać w jego miejscu pobytu, czego jednak nie uczynił,*

- *art. 41 § 1 k.p.k. poprzez orzekanie w sprawie sędziego, co do którego istniała podstawa jego wyłączenia,*

- art. 78 § 1 k.p.k. w zw. z art. 87 § 1 k.p.k. w zw. z art. 88 k.p.k. poprzez nieuzasadnioną odmowę ustanowienia dla apelującego pełnomocnika z urzędu,

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że oskarżony w rzeczywistości nie podejmował wobec apelującego czynności z zakresu prawa pracy oraz, że nie zachowywał się wobec apelującego w sposób niewłaściwy.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przypisanie winy oskarżonemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 2 września 2014 r., sygn. akt (...), utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Wyrok ten został zaskarżony kasacją pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego Krzysztofa J. Podniesiono w niej zarzuty rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, mającego wpływ na treść orzeczenia:

- art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. polegającego na zaniechaniu analizy zarzutów apelacyjnych i uzasadnienia apelacji przez Sąd drugiej instancji poprzez podzielenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji dowolnej i wybiórczej oceny dowodów, a tym samym dokonanej z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów, w szczególności wyjaśnień oskarżonego oraz świadków: Romana B., Ryszarda W., Bożeny P., Wojciecha M., A. H., Jerzego M. i Agnieszki O. Ponadto Sąd bezzasadnie przyznał walor wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonego pomimo tego, że w przekonaniu skarżącego były one wewnętrznie sprzeczne i nielogiczne;

- art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. polegającego na sporządzeniu uzasadnienia zaskarżonego wyroku bez rzetelnego ustosunkowania się do wszelkich zarzutów apelacyjnych, a w szczególności poprzez niezasadne zaakceptowanie wybiórczej i jednostronnej oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, która jednocześnie rażąco naruszała zasadę obiektywizmu postępowania karnego, nie uwzględniając wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, a nadto poprzez nieodniesienie się w sposób rzetelny i kompleksowy do zarzutów apelacyjnych, dotyczących obrazy przepisów art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k., a to poprzez zaniechanie podjęcia wszelkich możliwych czynności zmierzających do rozstrzygnięcia wątpliwości powstałych w niniejszej sprawie w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności wobec bezzasadnego oddalenia wniosków dowodowych o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków Józefa F. i Cezarego S., a także poprzez orzekanie w pierwszej instancji przez sędziego, co do którego istniała podstawa do jego wyłączenia;

- art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. w zw. z art. 53 k.p.k. w zw. z art. 78 § 1 k.p.k. w zw. z art. 87 § 1 k.p.k. w zw. z art. 88 k.p.k. polegającego na nieuwzględnieniu prawnie chronionych interesów oskarżyciela jako pokrzywdzonego na skutek nieodraczania kolejnych terminów rozpraw wyznaczanych przez Sąd pomimo tego, że każdorazowo należycie usprawiedliwiano nieobecność oskarżyciela, przedkładając zaświadczenia lekarza sądowego wymagane przepisami prawa - co ostatecznie doprowadziło do prowadzenia postępowania sądowego całkowicie bez udziału oskarżyciela w rozprawach; nadto poprzez nieskorzystanie z możliwości jaką przewiduje przepis art. 177 § 2 k.p.k., tj. nieprzesłuchanie oskarżyciela w miejscu jego pobytu, pomimo istnienia złego stanu zdrowia tegoż, uniemożliwiającego mu stawiennictwo na kolejnych terminach rozpraw, a także poprzez nieuzasadnioną odmowę ustanowienia pełnomocnika z urzędu celem ochrony uzasadnionych interesów prawnych oskarżyciela.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 września 2014 r. oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu

Rejonowego w K. z dnia 23 stycznia 2014 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w tej części, w której skarżący wskazuje na wadliwość kontroli instancyjnej w zakresie niedostrzeżenia naruszenia uprawnień procesowych Krzysztofa J., który oprócz roli oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego występował w postępowaniu także jako świadek. Skarżący swoją argumentację przedstawia w kontekście wykazywania obrazy przez oba orzekające sądy art. 117 § 2 k.p.k., co nie jest trafne. Nie ma racji, kwestionując stanowisko orzekających sądów co do tego, że przepis art. 477 k.p.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 117 § 2 k.p.k. Nie zauważa bowiem, że określone w tym ostatnim przepisie reguły doznają wyjątków w wypadkach wskazanych w ustawie. Takim odstępstwem jest regulacja udziału oskarżyciela (*lege non distinguente* także oskarżyciela subsydiarnego) w rozprawie prowadzonej w trybie uproszczonym i prywatno-skargowym (art. 485 k.p.k.) przewidziana w art. 477 k.p.k. Warto zauważyć, że przepis ten różni się diametralnie od dyspozycji art. 480 k.p.k., w którym zaakcentowano potrzebę zapewnienia obecności oskarżonego w sytuacji, gdy usprawiedliwi on swoje niestawiennictwo. Tymczasem w art. 477 k.p.k. nie rozróznilo konsekwencji niestawiennictwa oskarżyciela w zależności od tego, czy jego nieobecność była usprawiedliwiona czy też nie. Oba porównywane przepisy dotyczą tego samego trybu postępowania i należy je czytać łącznie. Warto dodać, że pogląd o tym, iż niestawiennictwo oskarżyciela nie stanowi przeszkody dla przeprowadzenia rozprawy w trybie prywatno-skargowym, jest akcentowany w doktrynie procesu karnego, gdzie wskazuje się ponadto, że nie ma znaczenia to, czy jego niestawiennictwo było usprawiedliwione (zob. R.A. Stefański, Komentarz do art. 477 Kodeksu postępowania karnego, teza 3, *Lex Omega* i cyt. tam literatura). Sąd drugiej instancji, choć odniósł się do tego zagadnienia zaledwie jednym ogólnikowym zdaniem wskazując, że „udział oskarżyciela subsydiarnego w rozprawie nie jest obowiązkowy”, także nie popełnił błędu, mieszcząc się w granicach koniecznej kontroli odwoławczej.

Rozpatrując jednak zarzut skarżącego przez pryzmat art. 118 § 2 k.p.k. należało stwierdzić wadliwość kontroli instancyjnej polegającej na niedostrzeżeniu nieprawidłowości w procedowaniu Sądu pierwszej instancji. Rażące było zaaprobowanie przez Sąd odwoławczy przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób niepełny. Nie przesłuchano bowiem w charakterze świadka oskarżyciela subsydiarnego, poprzestając na odczytaniu w trybie art. 392 § 1 k.p.k. jego zeznań złożonych w postępowaniu przygotowawczym, co stanowiło naruszenie tego przepisu.

Należy zaznaczyć, że w subsydiarnym akcie oskarżenia wskazano Krzysztofa J. jako osobę pokrzywdzoną, mającą podlegać wezwaniu na rozprawę (k. 4, t. I). W związku z wyznaczeniem terminów rozpraw w dniach 29 października 2013 r., 19 listopada 2013 r., 6 grudnia 2013 r., 23 grudnia 2013 r., 7 stycznia 2014 r., 23 stycznia 2014 r. oskarżyciel subsydiarny lub jego pełnomocnik przedstawiali zaświadczenia lekarskie dotyczące zdrowia Krzysztofa J. wraz z wnioskiem o odroczenie terminów rozpraw (zob. k. 387-388, t. II, k. 411, 413, k. 431-433, k. 455-458, k. 470-473, k. 480-481, t. III). W pismach procesowych zawierających wnioski o odroczenie rozprawy, wnoszonych przez oskarżyciela subsydiarnego (k. 193, t. I, k. 218, t. II, k. 280, t. II, k. 387, t. II, k. 480, t. II) lub jego pełnomocnika (k. 238, t. II), wyraźnie akcentowano wolę osobistego uczestnictwa w rozprawie.

Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 392 § 1 k.p.k. odczytał na ostatnim terminie rozprawy tj. w dniu 23 stycznia 2014 r. zeznania Krzysztofa J., uznając, że bezpośrednie przeprowadzenie dowodu z zeznań tego świadka nie jest niezbędne, a żadna z obec-

nym stronom się temu nie sprzeciwiła (k. 486, t. III). Taka ocena zeznań oskarżyciela substydianego pozostaje w sprzeczności z ugruntowaną w doktrynie i orzecznictwie wykładnią przepisu art. 392 § 1 k.p.k., kładącą akcent na poszanowanie zasady prawdy obiektywnej oraz zasady bezpośredniości. Zgodnie z tym stanowiskiem unormowanie zawarte w art. 392 § 1 k.p.k. może mieć zastosowanie do zeznań niemających zasadniczego znaczenia dla sprawy i nie pozostających w sprzeczności z innymi dowodami (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 1970 r., Rw 793/70, OSNKW 1971/1/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1974 r., Rw 58/74, LEX nr 21615; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1973 r., V KRN 90/73, OSNKW 1973/11/145; por. T. Grzegorzczak, Komentarz do art. 392 Kodeksu postępowania karnego, Lex Omega, teza 2 i 3). Z uwagi na doniosłość dla sprawy relacji procesowych Krzysztofa J. oraz ich treść, wskazującą na odmienny stan faktyczny, niż ten, który wynikał z pozostałego materiału dowodowego, takie procedowanie Sądu meriti było nieprawidłowe i nie zostało dostrzeżone przez Sąd odwoławczy, choć było przedmiotem zarzutów apelacyjnych. Nie było także podstaw do nieprzesłuchania świadka na podstawie art. 391 k.p.k., a Sąd pierwszej instancji z niewiadomych podstaw nie wykorzystał możliwości przesłuchania Krzysztofa J. w miejscu jego zamieszkania.

W postępowaniu pierwszo-instancyjnym nie zagwarantowano zatem oskarżycielowi substydianemu przynajmniej możliwości złożenia zeznań, co mogło zaważyć na poczynionych w sprawie ustaleniach faktycznych, zwłaszcza że w swoich pismach oskarżyciel substydiany wykazywał inicjatywę dowodową i wskazywał, że chciałby uzupełnić swoje zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym (zob. pisma na k. 455-457, t. III i k. 470-472, t. III).

W tej sytuacji zarzut wadliwej kontroli instancyjnej w zakresie weryfikacji oceny materiału dowodowego stał się bezprzedmiotowy. Dopiero po przeprowadzeniu nowego postępowania dowodowego, w którym zostanie przesłuchany oskarżyciel substydiany, możliwe będzie dokonanie ustaleń faktycznych w oparciu o całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Nie ma także potrzeby odnoszenia się do pozostałych zarzutów poza tym, że skarżący nie wykazał wadliwości wprawdzie lakonicznego, jednak niebezpiecznego stanowiska Sądu odwoławczego co do kwestii rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego przewodniczącego Sądu pierwszej instancji. Podkreślić należy, że postanowienie z dnia 9 października 2013 r. nie uwzględniające wniosku o wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. zostało gruntownie uzasadnione, a okolicznością, w której pełnomocnik oskarżyciela substydianego dopatrywał się podstawy wyłączenia była – jego zdaniem – wadliwa interpretacja przepisu art. 117 § 2 k.p.k. To jednak w żadnym, razie nie mogło być uznane za okoliczność osłabiającą przekonanie o bezstronności sędziego.

Wobec tego, że wadliwość kontroli instancyjnej wynikała z niedostrzeżenia istotnych uchybień w zakresie postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji należało uchylić także wyrok Sądu meriti. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd a quo przeprowadzi postępowanie dowodowe z poszanowaniem uprawnień procesowych oskarżyciela substydianego, w szczególności umożliwiając mu złożenie zeznań, mając jednak na względzie unormowanie zawarte w art. 477 k.p.k. i zmiany wynikające z nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, które wejdą w życie z dniem 1 lipca 2015 r.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.4. Usprawiedliwianie nieobecności a wymogi zaświadczenia lekarskiego.

przepisy: art. 117 § 2a k.p.k.; ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym; rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wzoru zaświadczenia wystawianego przez lekarza sądowego oraz wzoru rejestru wystawionych zaświadczeń

hasła: usprawiedliwianie nieobecności

Wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., IV KK 56/15

Teza:

1. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje żadnych szczególnych warunków formalnych zaświadczenia, o jakim mowa w art. 117 § 2a, od których zależałaby jego procesowa skuteczność. Wymagań takich nie formułuje także ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym. Zawarta w tej ustawie delegacja do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia określającego wzór zaświadczenia wystawianego przez lekarza sądowego (art. 15 ust. 7 ustawy o lekarzu sądowym) nie przewiduje upoważnienia do określenia przez tegoż Ministra warunków ważności takiego zaświadczenia. Wzór zaświadczenia określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wydanym na podstawie delegacji ustawowej z art. 15 ust. 7 ustawy o lekarzu sądowym ma charakter techniczno-organizacyjny i zawiera normy adresowane do lekarza sądowego.

2. Niedochowanie określonych w powyższym rozporządzeniu wymagań formalnych może skutkować sankcjami wynikającymi z ustawy o lekarzu sądowym skierowanymi przeciwko osobie wystawiającej w niewłaściwej formie zaświadczenie. Sankcje te w żadnym przypadku nie mogą dotyczyć pacjenta, ani też wpływać na samą ważność wystawionego zaświadczenia w perspektywie regulacji procesowych, o ile tylko zaświadczenie takie zawiera informacje niezbędne do ustalenia, że niestawiennictwo danej osoby należy uznać za usprawiedliwione z uwagi na chorobę stwierdzoną przez lekarza sądowego.

3. Strona postępowania nie może być obciążona kontrolą prawidłowości wykonywania przez lekarza sądowego obowiązków wyznaczonych mu przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wzoru zaświadczenia wystawianego przez lekarza sądowego oraz wzoru rejestru wystawionych zaświadczeń.

Z uzasadnienia:

„Wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 marca 2014 r. (sygn. akt (...)) postępowanie karne przeciwko Annie K. o czyn z art. 212 § 1 k.k. zostało warunkowo umorzone na okres próby wynoszący rok. Wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 3 października 2014 r. (sygn. akt (...)) wyrok Sądu Rejonowego został utrzymany w mocy.

Od powyższego prawomocnego rozstrzygnięcia kasację wniósł obrońca Anny K., zarzucając przedmiotowemu orzeczeniu rażące naruszenie art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. wskutek uznania, iż rozpoznanie sprawy przed sądem pierwszej instancji podczas nieobecności oskarżonej na rozprawie w dniu 5 listopada 2013 roku, mimo zgłoszenia wniosku o odroczenie i przedłożenia przez oskarżoną usprawiedliwienia wystawionego przez lekarza sądowego, nie stanowiło kwalifikowanego naruszenia prawa do obrony. Zdaniem obrony doszło w ten sposób do rażącego naruszenia przepisów (art. 376 § 2 k.p.k. w związku z art. 117 § 2a k.p.k. w związku z art. 374 § 1 k.p.k. w związku z art. 6 k.p.k.) mającego wpływ na treść wyroku, przez przyjęcie, że oskarżona nie stawiała się na rozprawę bez usprawiedliwienia, co doprowadziło do rozpoznania sprawy prowadzonej w trybie zwykłym bez udziału oskarżonej, której obecność była obowiązkowa. Zdaniem obrońcy stanowi to bezwzględną podstawę do uchylenia orzeczenia.

Podnosząc powyższy, zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego w K. i przekazanie sprawy temu ostatniemu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna. Zgodnie z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., bezwzględna przyczyna odwoławcza zachodzi wówczas, gdy sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa. Zgodnie z art. 374 § 1 k.p.k., obecność oskarżonego na rozprawie jest obowiązkowa, chyba że ustawa stanowi inaczej. Taki wyjątek określony jest m.in. w art. 376 § 2 k.p.k., zgodnie z którym można prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, gdy po złożeniu wyjaśnień, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej, nie stawiał się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia. A contrario wynika z tego przepisu, że przedstawienie przez oskarżonego usprawiedliwienia nieobecności na rozprawie wyklucza możliwość stosowania wyjątku od zasady określonej w art. 374 § 1 k.p.k.

Jak wynika z akt sprawy, postępowanie przeciwko oskarżonej zostało zainicjowane przed Sądem Rejonowym w K. prywatnym aktem oskarżenia i toczyło się w związku z tym w trybie uproszczonym. Jednak rozprawa w dniu 5 listopada 2013 r. odbywała się już w trybie zwyczajnym, a to z uwagi na ponad dwudziestojednodniową przerwę jaka nastąpiła od poprzedniej rozprawy, przeprowadzonej w dniu 17 czerwca 2013 r. (art. 484 k.p.k.). W postępowaniu zwyczajnym pełne zastosowanie ma wspomniany wyżej art. 374 § 1 k.p.k.

Mimo, że oskarżona przedłożyła w dniu 29 października 2013 r. zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego, stwierdzające niemożność wzięcia udziału w rozprawie w dniu 5 listopada 2013 r. z uwagi na chorobę, sąd uznał jednak, że niestawiennictwo oskarżonej nie jest usprawiedliwione, bowiem zaświadczenie lekarskie nie spełnia wymagań formalnych, z uwagi na brak imiennej pieczęci i nieczytelny podpis lekarza. W efekcie Sąd I instancji przeprowadził w dniu 5 listopada 2013 r. rozprawę pod nieobecność oskarżonej, w czasie której przesłuchano świadka wnioskowanego przez oskarżoną.

Taka ocena Sądu, potwierdzona przez Sąd odwoławczy, jest niesłuszna. Nie ulega wątpliwości, że zaświadczenie o niemożności wzięcia udziału przez oskarżoną w rozprawie w dniu 5 listopada 2013 r. obiektywnie wystawił lekarz sądowy. Nie kwestionuje tego także Sąd odwoławczy. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje w art. 117a § 2 żadnych szczególnych warunków formalnych takiego zaświadczenia, od których zależałaby jego procesowa skuteczność. Wymagań takich nie formułuje także ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym. Zawarta w tej ustawie delegacja do wydania przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia określającego wzór zaświadczenia wystawianego przez lekarza sądowego (art. 15 ust. 7 ustawy o lekarzu sądowym) nie przewiduje upoważnienia do określenia przez tegoż Ministra warunków ważności takiego zaświadczenia. Wzór zaświadczenia określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wydanym na podstawie delegacji ustawowej z art. 15 ust. 7 ustawy o lekarzu sądowym ma charakter techniczno-organizacyjny i zawiera normy adresowane do lekarza sądowego. Niedochowanie określonych w tym rozporządzeniu wymagań formalnych może skutkować sankcjami wynikającymi z ustawy o lekarzu sądowym skierowanymi przeciwko osobie wystawiającej w niewłaściwej formie zaświadczenie. Sankcje te w żadnym przypadku nie mogą dotyczyć pacjenta, ani też wpływać na samą ważność wystawionego zaświadczenia w perspektywie regulacji procesowych, o ile tylko zaświadczenie takie zawiera informacje niezbędne do ustalenia, że niestawiennictwo danej osoby należy uznać za usprawiedliwione z uwagi na chorobę stwierdzoną przez lekarza sądowego.

Jak wynika z akt sprawy, brak pieczęci na zaświadczeniu wystawionym oskarżonej nie uniemożliwił obiektywnie identyfikacji imienia i nazwiska lekarza sądowego. Przez proste czynności sprawdzające Sąd I instancji, o ile miał wątpliwość co do charakteru zaświadczenia, mógł zweryfikować dane lekarza, który zaświadczenie wystawił, zwłaszcza, że zgodnie z art. 15 ustawy o lekarzu sądowym, każde zaświadczenie wystawione przez takiego lekarza odnotowywane jest w specjalnym rejestrze, zaś wykaz lekarzy sądowych prowadzi Prezes Sądu Okręgowego. Figurujący pod zaświadczeniem przedstawionym przez oskarżoną podpis lekarza, pozwalał na identyfikację jego inicjałów, możliwe było także stwierdzenie, że w podpisie tym jako pierwsze wskazano nazwisko, a następnie imię lekarza.

Należy nadto podkreślić, że strona postępowania nie może być obciążona kontrolą prawidłowości wykonywania przez lekarza sądowego obowiązków wyznaczonych mu przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wzoru zaświadczenia wystawianego przez lekarza sądowego oraz wzoru rejestru wystawionych zaświadczeń.

Mając na względzie powyższe okoliczności należy stwierdzić, że w postępowaniu przed Sądem I instancji ujawniła się bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., co musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji. W ponownym postępowaniu, sąd I instancji rozpoznając sprawę dochowa wszystkich wymagań wynikających z regulacji prawa procesowego, a odnoszących się do udziału oskarżonego w postępowaniu.”

┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆

1.2.5. Opis czynu przypisanego w wyroku skazującym.

przepisy: art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.

hasła: Opis czynu przypisanego

Wyrok z dnia 2 lipca 2015 r., V KK 138/15

Teza:

1. Art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., normujący strukturę wyroku skazującego, nie formułuje wymogu, by w opisie czynu przytoczono *expressis verbis* brzmienie ustawowe wszystkich znamion czynu zabronionego. Wymogiem jest natomiast to, by określenie przypisanego czynu było dokładne, a kwalifikacja prawna była efektem subsumcji ustalonych faktów pod właściwy przepis prawa materialnego.

2. Pominięcie ustawowego określenia znamienia przestępstwa w opisie czynu przypisanego nie stanowi przeszkody w uznaniu, że wypełnia on znamiona konkretnego przestępstwa, jeśli opis ten mieści się w granicach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona.

Z uzasadnienia:

„Prokurator Okręgowy w K. oskarżył:

1. Arkadiusza K. i Marcina K. o to, że w dniu 21 września 2005 r., w Z., działając osobno, w celu skłonienia pełniącego funkcję publiczną ordynatora Oddziału (...) Szpitala (...) w Z., Zenona S., do naruszenia przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, określających kryteria ustalania kolejności udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, udzielili mu korzyści majątkowej, każdy z nich co najmniej w

kwocie 300 zł, w zamian za wcześniejsze przyjęcie na Oddział (...) wymienionego Szpitala, z pominięciem listy oczekujących, tj. o czyny z art. 229 § 3 k.k.;

2. Zenona S., między innymi o to, że w okresie od dnia 21 września do 23 listopada 2005 r., w Z., działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, pełniąc funkcję publiczną ordynatora Oddziału (...) Szpitala (...) w Z., naruszył przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, określające kryteria ustalania kolejności udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w ten sposób, że przyjął w zamian za wcześniejsze umieszczenie na Oddziale (...) wymienionego Szpitala, z pominięciem listy oczekujących, korzyści majątkowe w kwotach co najmniej po 300 zł od sześciu osób, przy czym łączna wartość przyjętych korzyści wyniosła nie mniej niż 1800 zł, tj. o czyn z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Nadto Zenon S. został oskarżony o dwa czyny zakwalifikowane przez Prokuratora z art. 271 § 3 k.k. w zb. z art. 273 k.k.

Wyrokiem z dnia 12 września 2011 r., sygn. (...) Sąd Rejonowy w D., nie dokonując zmian w opisach czynów, uznał tych oskarżonych za winnych popełnienia zarzuconych im występków i wymierzył im stosowne kary.

Wyrok ten został zaskarżony przez obrońców A. K., M. K. i Z. S. Prokurator nie wywiódł apelacji. Po rozpoznaniu apelacji obrońców Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 4 grudnia 2012 r., sygn. (...) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w D. w wyroku z dnia 16 grudnia 2013 r., sygn. (...) skazał:

- Arkadiusza K. za to, że w czasie i miejscu wyżej podanym, w celu skłonienia Zenona S. pełniącego funkcję publiczną ordynatora Oddziału (...) Szpitala (...) w Z., do naruszenia przepisów prawa regulujących kolejność udzielania świadczeń zdrowotnych przez wcześniejsze przyjęcie na Oddział (...) z pominięciem listy oczekujących, udzielił wyżej wskazanemu korzyści majątkowej w postaci wynagrodzenia za wizytę w prywatnym gabinecie lekarskim w ramach prowadzonej przez niego indywidualnej praktyki lekarskiej w kwocie 300 zł, tj. za występki z art. 229 § 3 k.k. na kary roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 2 lata i 100 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda;

- Marcina K. za to, że w czasie i miejscu wyżej podanym, w celu skłonienia Zenona S. pełniącego funkcję publiczną ordynatora Oddziału (...) Szpitala (...) w Z., do naruszenia przepisów prawa regulujących kolejność udzielania świadczeń zdrowotnych przez wcześniejsze przyjęcie na Oddział (...) z pominięciem listy oczekujących, udzielił wyżej wskazanemu korzyści majątkowej w postaci wynagrodzenia za wizytę w prywatnym gabinecie lekarskim w ramach prowadzonej przez niego indywidualnej praktyki lekarskiej w kwocie 300 zł, tj. za występki z art. 229 § 3 k.k. na kary roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 2 lata i 100 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda;

- Zenona S. za to, że w czasie i miejscu wyżej podanym, działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, w związku z pełnieniem funkcji publicznej ordynatora Oddziału (...) Szpitala (...) w Z., naruszył przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, określające kryteria ustalania kolejności udzielania świadczeń opieki zdrowotnej, w ten sposób, że przyjął w zamian za wcześniejsze umieszczenie na Oddziale (...), z pominięciem listy oczekujących, korzyści majątkowe w postaci wynagrodzeń za wizyty w prywatnym gabinecie lekarskim w ramach prowadzonej przez siebie indywidualnej praktyki lekarskiej od sześciu osób w różnych kwotach, przy czym łączna wartość przyjętych korzyści wyniosła nie mniej niż 890 zł, z ustaleniem, że na skutek odwołania wcześniej-

szych ustaleń przez Z. S. M. K. i A. K. nie zostali ostatecznie przyjęci do szpitala, tj. za występki z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. na kary roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 2 lata i 300 stawek dziennych grzywny po 30 zł każda, a nadto na podstawie art. 41 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego zakaz zajmowania stanowisk kierowniczych i ordynatorskich w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej na okres roku, a na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa równowartości korzyści osiągniętej przez oskarżonego z przestępstwa w kwocie 890 zł.

Tymże wyrokiem Zenon S. został skazany za występki z art. 271 § 1 k.k. w zb. z art. 273 k.k. na karę 40 stawek dziennych grzywny po 30 zł każda. Nie orzeczono natomiast w przedmiocie łącznej kary grzywny.

Obrońcy wnieśli apelacje, w których domagali się zmiany wyroku i uniewinnienia każdego z oskarżonych. Prokurator natomiast zaskarżył wyrok tylko z powodu nieorzeczenia wobec Z. S. łącznej kary grzywny, uznając prawidłowość wszystkich pozostałych orzeczeń zawartych w wyroku.

Po rozpoznaniu wszystkich apelacji Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r., sygn. (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił A. K., M. K. i Z. S. od popełnienia zarzuconych im czynów. W uzasadnieniu stwierdził, że w opisie czynów przypisanych A. K. i M. K. zabrakło ustawowego znamienia występków z art. 229 § 3 k.k., tj. stwierdzenia, iż udzielenie korzyści majątkowej nastąpiło w związku z pełnieniem funkcji publicznej przez osobę, do której korzyść była kierowana. Sąd ten zauważył, że znamię to zawarte jest w opisie czynu przypisanego Z. S., ale jego wprowadzenie do opisu czynu w drugim wyroku skazującym nie było procesowo dopuszczalne, gdyż nie zostało zamieszczone w pierwszym wyroku, którego nie zaskarżono na niekorzyść. Uzupełnienie opisu czynu, w przekonaniu Sądu odwoławczego, naruszało zakaz reformationis in peius. W tej sytuacji utrzymanie w mocy wyroku skazującego, zdaniem tego Sądu, byłoby rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k..

Prokurator Okręgowy w K. zaskarżył prawomocny wyrok na niekorzyść wszystkich trzech oskarżonych. W kasacji zarzucił rażącą obrazę przepisów postępowania, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającą na wyrażeniu przez Sąd odwoławczy błędnego poglądu, iż opisy czynów przypisanych oskarżonym A. K. i M. K. przez Sąd Rejonowy w D. w wyroku z 12 września 2011 r. nie zawierały wszystkich znamion przestępstwa z art. 229 § 3 k.k., a opis czynu przypisanego oskarżonemu Z. S. we wskazanym wyroku nie zawierał wszystkich znamion przestępstwa z art. 228 § 1 k.k., gdyż pominięto w nich znamię działania „w związku z pełnieniem funkcji publicznej”, co wobec braku zaskarżenia przez oskarżyciela tak ukształtowanego orzeczenia na niekorzyść oskarżonych skutkowało niemożnością modyfikacji opisu czynów przez ponownie rozpoznający sprawę sąd pierwszej instancji poprzez precyzyjne wskazanie wymienionego wyżej znamienia, a w konsekwencji spowodowało powołanie się przez Sąd odwoławczy na zakaz reformationis in peius i w efekcie uniewinnienie oskarżonych od popełnienia zarzuconych im występów, podczas gdy dokładna analiza zamieszczonych w wyroku opisów zachowań pozwala przyjąć, że zawierają one komplet znamion tych przestępstw.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Z uzasadnienia skarżonego wyroku wynika, że do zmiany orzeczenia wydanego przez Sąd pierwszej instancji doszło w rezultacie rozpoznania sprawy w zakresie przekraczającym granice podniesionych w apelacji zarzutów, mieszczącym się jednak w zasięgu ko-

gnicji Sądu odwoławczego (art. 433 § 1 k.p.k.). Jako podstawę procesową rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał art. 440 k.p.k., obligujący do zmiany lub uchylenia wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeśli utrzymanie go w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Powodem zastosowania przytoczonego przepisu było stwierdzenie, że w opisie przypisanych oskarżonym czynów zabrakło jednego ze znamion ustawowych przestępstw określonych w art. 228 § 3 k.k. (w odniesieniu do Z. S.) i w art. 229 § 3 k.k. (w odniesieniu do A. K. i M. K.), a konkretnie tego z nich, które wyraża wymóg, by przyjęcie lub udzielenie korzyści majątkowej pozostawało w związku z pełnieniem funkcji publicznej przez osobę, do której korzyść ta jest kierowana. Trzeba oczywiście zgodzić się z poglądem Sądu odwoławczego, że utrzymanie w mocy wyroku skazującego za czyn, w którego opisie nie zamieszczono wszystkich znamion ustawowych czynu zabronionego, byłoby rażąco niesprawiedliwe. Oznaczałoby bowiem naruszenie konstytucyjnej zasady *nullum crimen sine lege* (art. 42 ust. 1 Konstytucji RP), stanowiącej także podstawowy warunek odpowiedzialności karnej wyrażony w art. 1 § 1 k.k. Nie jest więc dopuszczalne skazanie osoby, której nie przypisano zachowania odpowiadającego wszystkim znamionom czynu zabronionego określonego w ustawie (art. 115 § 1 k.k.).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w pierwszym wyroku skazującym, wydanym przez Sąd pierwszej instancji w dniu 12 września 2011 r., przypisano oskarżonym popełnienie czynów zarzuconych w akcie oskarżenia bez żadnych zmian w ich opisach, przy czym wyroku tego nie zaskarżono na niekorzyść. W tej sytuacji, po uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania nie wolno było orzekać na niekorzyść oskarżonych, gdyż nie pozwalał na to art. 443 k.p.k. (zakaz *reformationis in peius*). Niedopuszczalne było więc uzupełnienie opisów czynów przez wprowadzenie do nich słów, które określają znamię ustawowe przestępstwa, jeśli wcześniej ich nie było. Tak więc tylko brzmienie opisów czynów przypisanych w pierwszym wyroku skazującym było miarodajne dla stwierdzenia, czy zawierają się w nich wszystkie ustawowe znamiona przestępstw przypisanych oskarżonym w ponownym wyroku wydanym przez Sąd Rejonowy, nawet jeśli zostały w nim zmienione.

Istotnie, w opisach czynów zarzuconych w akcie oskarżenia nie ma sformułowań „w związku z pełnieniem funkcji publicznej”, a więc przytaczających słowa ustawy użyte w art. 228 § 3 k.k. i art. 229 § 1 i 3 k.k. Nie przesądza to jednak tego, że opisy nie wskazują bezpośrednio na wypełnienie przez oskarżonych znamienia ustawowego wyrażającego się w działaniu polegającym na udzieleniu korzyści majątkowej osobie pełniącej funkcję publiczną **w związku z pełnieniem tej funkcji** (art. 229 § 1 i 3 k.k.), czy też na przyjęciu korzyści majątkowej **w związku z pełnieniem przez przyjmującego funkcji publicznej** (art. 228 § 1 i 3 k.k.). W odniesieniu do czynu zarzuconego Z. S. i przypisanego mu w pierwszym wyroku, wystarczy zauważyć, że określa się w nim oskarżonego jako osobę pełniącą funkcję publiczną, konkretnie ordynatora oddziału w szpitalu publicznym. Stwierdza się też, że w tej roli przyjął korzyści majątkowe w zamian za wcześniejsze umieszczenie konkretnych osób w oddziale szpitala w celu leczenia z pominięciem listy oczekujących, czym naruszył wiążące go przepisy ustawy określające kryteria kolejności udzielania świadczeń opieki zdrowotnej. Jeśli uzmysłwić sobie semantyczne znaczenie tych sformułowań i logiczny związek jaki zachodzi między przytoczonymi stwierdzeniami, to za nader oczywiste uznać trzeba, że zarzucono temu oskarżonemu, iż korzyści majątkowe przyjął w związku z pełnieniem funkcji publicznej ordynatora. Wniosek przeciwny byłby logicznie niedorzeczny, a przy tym wypaczałby językowe znaczenie tekstu formułującego opis czynu. Z kolei analiza opisów czynów zarzuconych w akcie oskarżenia A. K. i M. K. świadczy w sposób nieodparty, że imputuje się im udzielenie korzyści majątkowej ordynatorowi oddziału w szpitalu publicznym po to, by z pominięciem listy oczekujących, umieścić ich wcześniej w oddziale jako pacjentów, a, co równie oczywiste, w związku z

pełnieniem przez niego tej funkcji. Opis zarzuconych czynów nie może pozostawiać co do tego żadnych wątpliwości.

Argumentacja Sądu odwoławczego nie zmierzała zresztą do zaprzeczenia, że brzmienie zarzutów aktu oskarżenia wyraża myśl, iż korzyści majątkowe udzielone przez oskarżonych A. K. i M. K. oraz korzyść przyjęta przez oskarżonego Z. S., pozostawały w bezpośrednim związku z pełnieniem przez tego ostatniego funkcji ordynatora oddziału w szpitalu publicznym. Sąd ten przydał jednak znaczenie decydujące temu, że w opisach czynów nie zamieszczono słów, którymi ustawa nazywa odnośne znamię przestępstw określonych w art. 228§3 kk i w art. 229§3 kk w sformułowaniu „w związku z pełnieniem funkcji publicznej”, i uznał, że z tego powodu wykluczone jest skazanie oskarżonych.

Przytoczone tu motywy uniewinnienia oskarżonych przez Sąd odwoławczy są nietrafne. Autor kasacji zasadnie podniósł, że w wyroku tego Sądu doszło do rażącej obrazy art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Przepis ten, normujący strukturę wyroku skazującego, wcale nie formułuje wymogu, by w opisie czynu przytoczono *expressis verbis* brzmienie ustawowe wszystkich znamion czynu zabronionego. Wymogiem jest natomiast to, by określenie przypisanego czynu było dokładne, a kwalifikacja prawna była efektem subsumcji ustalonych faktów pod właściwy przepis prawa materialnego. Stylizacja powołanego przepisu wskazuje, że oba człony zawartej w nim normy są równoważne w tym sensie, iż treść zawarta w opisie czynu przypisanego powinna odpowiadać znaczeniu wszystkich znamion określających typ przestępstwa, a każde znamię typu przestępstwa powinno znajdować konkretyzację w opisie czynu. Nie może być inaczej. Wszak znamiona ustawowe określają granice kryminalizacji w sposób abstrakcyjny, natomiast celem procesu karnego jest rozstrzygnięcie, czy zarzuconym czynem oskarżony wypełnił każde z syntetycznie ujętych znamion typu przestępstwa, a jeśli tak, na czym to polegało. W konsekwencji należy stwierdzić, że pominięcie ustawowego określenia znamienia przestępstwa w opisie czynu przypisanego nie stanowi przeszkody w uznaniu, że wypełnia on znamiona konkretnego przestępstwa, jeśli opis ten mieści się w granicach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona. Na tę relację, w jakiej pozostają oba segmenty normy wyrażonej w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Sąd Najwyższy zwracał uwagę w swoim orzecznictwie wielokrotnie, w szczególności w: wyroku z 24 czerwca 2013 r. V KK 435/12, LEX nr 1331400, postanowieniu z 5 grudnia 2013 r., II KK 212/13, OSNKW 2014/5/38, postanowieniu z 4 września 2014 r., V KK 156/14, LEX nr 1532786, postanowieniu z 19 maja 2015 r., V KK 53/15, Baza Orzeczeń SN Supremus.

Jak wyżej wykazano, czyny zarzucone Z. S., A. K. i M. K. w akcie oskarżenia, których opisów nie zmieniono w pierwszym wyroku skazującym, jasno przekazywały treść odpowiadającą wszystkim znamionom przestępstw z art. 228 § 3 k.k. i art. 229 § 3 k.k., a w szczególności znamieniu uzależniającemu ich byt od tego, by przyjęcie i udzielenie korzyści pozostawało w związku z pełnieniem funkcji publicznej przez osobę odbierającą korzyść. Nie było więc podstaw do uznania, że opisy czynów przypisanych oskarżonym w pierwszym wyroku skazującym nie były wystarczające do zakwalifikowania ich pod znamiona wymienionych typów przestępstw.

Kontynuując wywód należy zauważyć, że wytknięte w kasacji uchybienie prawu procesowemu było nie tylko rażące, ale także, iż miało istotny wpływ na treść prawomocnego wyroku. Nietrafne przyjęcie, że w opisach przypisanych oskarżonym czynów zabrakło jednego ze znamion ustawowych przestępstwa zdecydowało bowiem o zmianie wyroku Sądu pierwszej instancji i uniewinnieniu oskarżonych. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę w całości do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy. Z uwagi na związanie przedstawionym wyżej zapatrywaniem prawnym (art. 443 k.p.k.) powinnością Sądu odwoławczego będzie już tylko rozpoznanie zarzutów apelacji obrońców oskarżonych podniesionych w apelacjach”.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4. Zagadnienia prawne

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego przekazane do rozstrzygnięcia pełnemu składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego, I KZP 21/14

„Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylene zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, I KZP 6/15

„Czy konsekwencją uznania, że art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych jest przepisem technicznym w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE, wobec faktu jego nienotyfikowania Komisji Europejskiej, jest brak możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnoskarbowej za występki z art. 107 § 1 k.k.s. osób, które prowadzą grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w tymże przepisie?”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.3. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Najwyższy, I KZP 7/15

„Czy umyślne pozbawienie wolności innej osoby może być uznane za zbrodnię przeciwko ludzkości, której karalność nie ulega przedawnieniu, nawet jeżeli nie realizuje znamion czynu zabronionego określonego w art. 118a § 2 pkt 2 k.k.?”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.4. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, I KZP 8/15

„Czy regulacje zawarte w art. 51 § 2 kpk, 306 § 1 kpk i w art. 98 § 2 pkt 2 i § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyłączają uprawnienia rodzica małoletnich pokrzywdzonych do wykonywania ich praw w toku postępowania przygotowawczego w sprawie, w której osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa na szkodę małoletnich jest drugi z rodziców?”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.5. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, I KZP 9/15

„Czy Sąd Okręgowy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o art. 41 w zw. z art. 46 Ustawy z dnia 7 maja 2009r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach

uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z dnia 22 maja 2009r. - Dz.U.2009.77.649) rozpoznaje odwołanie biegłego rewidenta od orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów - na rozprawie głównej w składzie wynikającym z art. 28 § 1 k.p.k., czy też z art. 29 § 1 k.p.k.?”

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

1.4.6. Zagadnienie prawne przedstawione przez Prokuratora Generalnego, I KZP 10/15

„Czy przepisy art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych - dalej "ustawy o grach hazardowych" (Dz. U. z 2015 poz. 612) w zakresie gier na automatach, ograniczające możliwość ich prowadzenia jedynie na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna, są przepisami technicznymi w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998 r., ze zm.), a jeżeli tak to, czy wobec faktu nienotyfikowania tych przepisów Komisji Europejskiej, sądy karne w sprawach o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s. uprawnione są, w oparciu o art. 91 ust. 3 Konstytucji, do odmowy ich stosowania jako niezgodnych z prawem unijnym?”

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

1.4.7. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, I KZP 11/15

„Czy do przestępstw z art. 56 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 poz. 1485), w którym sprawca działa wyłącznie poza granicami Polski ma zastosowanie art. 113 kk?”

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2.1. Zasady pobierania od oskarżonego materiału biologicznego do badań genetycznych (SK 28/15)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 74 § 2 pkt. 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 41 ust. 1, art. 47 i art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 oraz

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.14. Zasady opodatkowania gier hazardowych (SK 3/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 139 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych z art. 2 w związku z art. 20, art. 21, art. 22, art. 31, art. 64 ust. 1 i 3, art. 84 oraz z art. 217 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.15. Oskarżyciel posiłkowy - uprawnienia (K 12/15)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 tego Kodeksu i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego - z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.16. Bezpieczeństwo imprez masowych; zakaz klubowy (K 47/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 14 ust. 1, 1a i ust. 5 ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych – z art. 2 w związku z art. 87 ust. 1 i z art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.17. Stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie (K 45/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 10 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń – w zakresie, w jakim przepis ten dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie - z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.18. Uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym (K 30/14)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności przepisu art. 339 § 5 w związku z art. 54 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego, w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 2 ustawy – Kodeks postępowania karnego, w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.19. Przepisy regulujące przeszukanie osób, dokonywanie kontroli osobistej oraz przeszukanie pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych (K 17/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. art. 219 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim przewiduje przeszukanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
2. art. 44 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim przewiduje przeszukanie osoby, nie określając równocześnie granic tego przeszukania z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
3. art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzieleniu ochrony cudzoziemcom na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim przewiduje przeprowadzenie kontroli osobistej, nie określając równocześnie jej granic z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

4. a) art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 15 ust. 7 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

5. a) art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 11 ust. 2a lit. a ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

6. a) art. 11a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 11c ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

7. a) art. 12 ust. 1 pkt 3a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) art. 20 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;

8. art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 marca 2001 roku o Biurze Ochrony Rządu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

9. a) art. 17 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

10. a) art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 23 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

11. art. 44 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

12. a) art. 14 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 14 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

13. a) art. 32 ust. 1 pkt 4 i art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, a także z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

b) art. 32 ust. 1 pkt 9 oraz art. 46 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 50 oraz z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

14. a) art. 23 pkt 4 lit. d ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 23a ust. 8 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 roku o rybactwie śródlądowym z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

15. a) art. 47 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 47 ust. 3b ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

16. a) art. 39 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 50 Konstytucji RP;

b) art. 39 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1995 roku – Prawo łowieckie z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji RP;

17. a) § 16 ust. 1 pkt 2, ust. 2-5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 roku w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów z art. 50 Konstytucji RP;

18. a) § 5 ust. 1-4, 6 i 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

b) § 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z art. 50 Konstytucji RP;

19. § 10 ust. 1 pkt 2, ust. 3-6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 roku w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności z art. 41 ust. 1 i

art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 20. a) § 9 i § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 b) § 11 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie szczegółowego trybu wykonywania czynności przez funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu oraz korzystania przez nich z pomocy innych podmiotów z art. 50 Konstytucji RP;
 21. a) § 19-21 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 b) § 22 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowego wykonywania niektórych uprawnień przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 50 Konstytucji RP;
 22. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z art. 50 Konstytucji RP;
 23. a) § 29 ust. 1-3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 b) § 30 i § 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2006 roku w sprawie wydawania osobom poleceń określonego zachowania się, legitymowania, zatrzymywania, przeszukania, kontroli osobistej, przeglądania bagaży i sprawdzania ładunku oraz obserwowania i rejestrowania zdarzeń przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 50 Konstytucji RP;
 24. a) § 8-10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróżnego z art. 41 ust. 1 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
 b) § 11 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 roku w sprawie warunków użycia urządzeń technicznych i psów służbowych podczas kontroli oraz sposobu przeprowadzania przeszukania osoby i rewizji bagażu podróżnego z art. 50 Konstytucji RP;
 25. § 16 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 lipca 2011 roku w sprawie warunków, sposobu i szczegółowego trybu wykonywania niektórych czynności przez inspektorów i pracowników kontroli skarbowej, sposobu i trybu współpracy z Policją w zakresie wykonywanych czynności oraz wzorów dokumentów stosowanych w sprawach zatrzymania osoby i kontroli rodzaju paliwa używanego do napędu pojazdu mechanicznego z art. 50 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.20. Odpowiedzialność za wykroczenie; znikoma społecznie szkodliwość czynu (K 13/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku – Kodeks wykroczeń, w zakresie, w jakim przepis ten pomija przesłankę znikomej społecznej szkodliwości czynu jako wyłączającej odpowiedzialność za wykroczenie – z art. 45 ust. 1 i z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.21. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 11/14)

Sprawa połączona z K 6/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.22. Utrata członkostwa w Polskim Związku Łowieckim; postępowanie dyscyplinarne (K 10/14)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności art. 2 oraz art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o zmianie ustawy – Prawo łowieckie, jak również art. 3 tej ustawy w zakresie, w jakim dotyczy spraw utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim na skutek łowieckiego postępowania dyscyplinarnego, z art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.23. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (K 6/14)

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o zbadanie zgodności

- 1) art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,
- 2) art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób - z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP,
- 3) art. 11 i art. 14 ust. ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób – z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.24. Postępowanie karne; zasady udziału podejrzanego (oskarżonego) lub jego obrońcy w posiedzeniu sądu (K 5/14)

Rzeczni Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 464 § 1 i 2 w zw. z art. 96 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego – w zakresie w jakim nie gwarantuje podejrzanemu/oskarżonemu lub jego obrońcy prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na postanowienie dotyczące stosowania wobec niego innych niż zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie środków przymusu - z art. 42 ust. 2, z art. 45 ust. 1, z art. 2 i z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.25. Zakres immunitetu parlamentarnego (K 2/14)

Rzeczni Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora w części zawierającej wyrazy "a także inną działalność związaną nieodłącznie ze sprawowaniem mandatu" z art. 105 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 47 oraz z art. 2 Konstytucji RP, a także z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.26. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 105/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią II Wydział Karny

Pytanie prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku

w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.27. Warunkowe zawieszenie kary łącznej (P 102/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej Wydział II Karny

Pytanie prawne czy art. 89 § 1 Kodeksu karnego, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku, w zakresie w jakim pozwala na warunkowe zawieszenie kary łącznej tylko w przypadku jeżeli zachodzą przesłanki z art. 69 Kodeksu karnego jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. a Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz z art. 20 i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.28. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 81/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 79/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 79/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.29. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 79/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 81/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 79/15).

Połączone pytania prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.30. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 76/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 72/15, P 73/15, P 74/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 72/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.31. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 75/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Łukowie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 46/15, P 47/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 46/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.32. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 74/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.39. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 57/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Świnoujściu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Świnoujściu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Świnoujściu II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 62/15, P 63/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 57/15).

Połączone pytania prawne czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w związku z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego są zgodne z art. 2 i 7 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.40. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 51/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15, P 14/15 i P 17/15, P 50/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.41. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 50/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15, P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.42. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 42/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15, P 40/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.43. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 36/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim II Wydział Karny

Pytanie prawne czy art. 6 ust 1 oraz art. 14 ust 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych są zgodne z art. 7 i art. 91 ust 3 Konstytucji RP i art. art. 8 dyrektywy 98/34 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌
2.2.44. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 33/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15, P 16/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.45. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 31/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.46. Zasady odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia (P 22/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Apelacyjny w Krakowie II Wydział Karny

Pytanie prawne czy art. 160 § 5 zdanie 2 w związku z art. 160 §1 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.47. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 17/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 i P 14/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.48. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 16/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 15/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.49. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 15/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Radomiu X Wydział Karny.

Sprawa połączona z P 16/15, P 33/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 15/15).

Połączone pytania prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera ona przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych jest zgodne z art. 2, art. 7 w związku z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.50. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 14/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 8/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.51. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 13/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 11/15, P 12/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.52. Obowiązek powiadamiania Komisji Europejskiej i państw członkowskich o projektach przepisów technicznych (P 12/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 11/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.53. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 11/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 12/15, P 13/15, P 31/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 11/15).

Pytanie prawne czy przepis art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku są zgodne z:

1. art. 2 Konstytucji RP tj.

- zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa z zasadą racjonalności działań ustawodawcy,
- zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności,
- zasadą poprawnej legislacji,

2. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, tj.

- zasadą proporcjonalności,

3. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, tj.

- zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.54. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 8/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 14/15 i P 17/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 8/15).

Pytanie prawne czy uchwalenie ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych w zakresie, w jakim zawiera on przepisy techniczne w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z

dnia 22 czerwca 1998 r., w szczególności przepisu art. 14 tej ustawy, z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z tej dyrektywy oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu norm i aktów prawnych, jest zgodne z art. 2, art. 7 w zw. z art. 9 Konstytucji RP, z uwagi na naruszenie konstytucyjnego trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.55. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 5/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Szubinie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 48/14, P 73/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.56. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 4/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15, P 3/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.57. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 3/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15, P 2/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.58. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 2/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 1/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.59. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 1/15)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny, Sąd Rejonowy w Olsztynie II Wydział Karny

Sprawa połączona z P 2/15, P 3/15, P 4/15 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 1/15).

Połączone pytania prawne czy przepis art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku są zgodne z:

- 1. art. 2 Konstytucji RP tj.
  - zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa oraz z zasadą racjonalności działań ustawodawcy,
  - zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności,

- zasadą poprawnej legislacji;
- 2. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP tj.
- zasadą proporcjonalności;
- 3. z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj.
- zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.60. Ustawa o grach hazardowych; proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 73/14)

Podmiot inicjujący postępowanie: Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze VIII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Kamiennej Górze

Sprawa połączona z P 44/14, P 48/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.61. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 72/14)

Sąd Rejonowy w Sandomierzu wystąpił z pytaniem prawnym:

1. przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP;
2. przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych jest sprzeczny z art. 2 w związku z 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP z uwagi na naruszenie wynikającego z dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2006 roku obowiązku notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską;
3. art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy cytowana ustawa została uchwalona z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego;
4. czy dopuszczalne jest pociągnięcie do odpowiedzialności karnoskarbowej za występki z art. 107 § 1 Kodeksu karnego skarbowego osób, które prowadzą grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w przepisach ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej z naruszeniem obowiązku notyfikacji, jak w pkt 1,2, 3 postanowienia.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.62. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 67/14)

Sprawa połączona z P 65/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 65/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.63. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 61/14)

Sąd Rejonowy w Ostródzie wystąpił z pytaniem prawnym: czy art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych uznawany za przepis techniczny w rozumieniu dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP, w sytuacji, gdy ustawa z 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych została uchwalona z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającym z powołanej dyrektywy, ale i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, z uwagi na naruszenie trybu ustawodawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.64. Ustawa o grach hazardowych; obowiązek notyfikacji (P 58/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim. Sprawa połączona z P 22/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 22/14)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.65. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 53/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Pruszkowie. Sprawa połączona z P 34/14 (sprawa rozpatrywana pod wspólną sygnaturą P 34/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.66. Ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (P 51/14)

Pytanie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Sprawa połączona z K 11/14, P 20/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą K 6/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.67. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 48/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu. Sprawa połączona z P 44/14 (sprawa rozpoznawana pod wspólną sygnaturą P 44/14).

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.68. Proces ustawodawczy; obowiązek notyfikacji przepisów technicznych przez Komisję Europejską (P 44/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Radomiu czy przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.69. Kodeks karny; wyrok łączny; zasada sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej (P 37/14)

Sąd Okręgowy w Krakowie wystąpił z pytaniem czy art. 89 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny jest zgodny z art. 2; art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 Konstytucji RP .

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.70. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 34/14)

Sąd Rejonowy w Pruszkowie wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych zostały uchwalone w sposób naruszający wymagania dotyczące procesu legislacyjnego wynikające z prawa unijnego, związane z zachowaniem obowiązku notyfikacji przepisów technicznych Komisji Europejskiej, a zatem czy są zgodne z art. 2 w związku z art. 7 i art. 9 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.71. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 22/14)

Pytanie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim. Sprawa połączona.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.72. Gry hazardowe; zasady procesu legislacyjnego (P 21/14)

Sąd Rejonowy w Olsztynie wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalonej bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku jest zgodny z:
 - art. 2 Konstytucji RP tj. zasadą demokratycznego państwa prawnego zaufania obywatela do państwa i prawa oraz z zasadą racjonalności działań ustawodawcy, zasadą winy jako podstawy odpowiedzialności, zasadą poprawnej legislacji;
 - z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP tj. zasadą proporcjonalności;
 - z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP tj. zasadą równości oraz sprawiedliwości społecznej.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.73. Wyroki łączne; zasady orzekania (P 19/14)

Sąd Apelacyjny wystąpił z pytaniem prawnym czy art. 92a ustawy - Kodeks karny zakazujący obejmowania wyrokiem łącznym orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest zgodny z art. 32 Konstytucji RP oraz art. 20 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.74. Gry hazardowe (P 7/14)

Sąd Rejonowy w Olsztynie wystąpił z pytaniem czy przepisy art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych, uchwalone bez przedstawienia przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej wynikającej z art. 1 ust. 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku, są zgodne z art. 90 ust 1 Konstytucji RP.

」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」 」
2.2.75. Opłata za czynności adwokackie; stawka minimalna w sprawach z wyboru i z urzędu (U 7/14)

Naczelna Rada Adwokacka wystąpiła z wnioskiem o zbadania zgodności:

- 1) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 2) § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 3) § 13 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
- 4) § 13 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej po-

mocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
 5) § 14 ust. 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze;
 6) § 14 ust. 6 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z art. 16 ust. 2 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze..

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.76. Zasady ustalania wysokości stawki minimalnej za czynności adwokackie (U 1/14)

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił z wnioskiem o zbadania zgodności:

- 1) § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności adwokackie od wartości przedmiotu sprawy oraz wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP,
- 2) § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu w zakresie, w jakim uzależnia wysokość stawki minimalnej za czynności radców prawnych od wartości przedmiotu sprawy oraz od wartości egzekwowanego roszczenia, a także § 6 tego rozporządzenia z art. 223 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.77. Zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu; wysokość stawki za sporządzenie opinii (SK 25/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu z:
 a) art. 64. ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP;
 b) art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.78. Złożenie wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego - osoby uprawnione (SK 20/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów z art. 32 w związku z art. 30 Konstytucji RP w zakresie w jakim pozbawia osoby w nim enumeratywnie niewskazane do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.70. Opłaty w sprawach karnych; koszty postępowania (SK 14/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego i art. 632 pkt 1 w związku z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

2.2.80. Prawo do sądu; pozbawienie skarżącego prawa do udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego - umieszczenie w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (SK 13/14)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 22 § 1 w związku z art. 204 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny wykonawczy w zakresie w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego z art. 94 §1 k.k., w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, tj. zasadą prawa do sądu, w tym składającym się na jej treść uprawnieniem do korzystania z rzetelnej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności poprzez zapewnienie skarżącemu wystąpienia i osobistego udziału w czynnościach sądowego postępowania wykonawczego.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.81. Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych; przedawnienie roszczenia o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (K 32/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 555 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego z:

- art. 77 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP;

- art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.82. Wolność słowa; ograniczenia wolności słowa (K 28/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 16 ust. 3 pkt 1, art. 16 ust. 3 pkt 2 w części zawierającej słowa "i miejsca urodzenia", art. 16 ust. 3 pkt 3, art. 16 ust. 3 pkt 4, oraz art. 16 ust. 3 pkt 6 oraz art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005 roku o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepieniu komórek, tkanek i narządów z art. 47 oraz z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.83. Prawo zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń; obowiązek poinformowania zatrzymanego o takim prawie (K 19/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 244 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego - w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa zatrzymanego do odmowy złożenia oświadczeń i obowiązku poinformowania zatrzymanego o takim prawie - z art. 42 ust. 2 i art. 42 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.84. Przesłanki zarządzenia przez sąd obligatoryjnie wykonania kary warunkowo zawieszanej (P 43/13)

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie wystąpił z pytaniem: czy:

1. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 2 Konstytucji RP,

3. art. 75 § 1a Kodeksu karnego jest zgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP i w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.85. Przeniesienie sędziego na nowe miejsce służbowe (P 35/13)

Sąd Najwyższy wystąpił z pytaniem: czy art. 75 § 3 w związku z art. 75 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zgodny z art. 180 ust. 2 i 5 w związku z art. 180 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 186 ust. 1 oraz w związku z art. 173 i art. 10 ust. 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.86. Dopuszczenie zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu (P 20/13)

Sąd Okręgowy w Warszawie wystąpił z pytaniem: czy art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego jest zgodny z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim nie dopuszcza zawieszenia postępowania karnego w celu oczekiwania na prejudycjalność orzeczenia innego sądu;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.87. Zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich; system izolacji nieletnich (U 7/13)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności o zbadanie zgodności § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz § 34 rozporządzenia w zakresie w jakim odsyła do odpowiedniego stosowania § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z art. 95 § 3 ustawy z dnia 26. października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 92 ust. 1 zdanie 1 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.88. Kodeks postępowania karnego; wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. (SK 65/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 56 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim wyłącza dopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowienia wydanego na podstawie art. 56 § 2 k.p.k. i odnoszącego się do oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54 k.p.k., z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.89. Obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania; wykroczenie drogowe (SK 64/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 96 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku - Kodeks wykroczeń w związku z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowy w zakresie w jakim kryminalizowane (penalizowane) jest niewskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, także w sytuacji, gdy takie wskazanie narażałoby tę osobę na odpowiedzialność karną za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to właściciel lub posiadacz pojazdu był kierującym pojazdem albo takie wskazanie narażałoby osobę najbliższą dla właściciela lub posiadacza pojazdu na odpowiedzialność za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to osoba najbliższa dla właściciela lub posiadacza pojazdu byłaby kierującym pojazdem, z art. 42 ust. 2 i 3 Konstytucji RP oraz z art. 18 Konstytucji RP, w związku z art. 47 Konstytucji RP, w związku z art. 71 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz w związku z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.90. Przeciwdziałanie narkomanii; przepadek przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one

własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przypadkiem (SK 59/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art.70 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, w zakresie w jakim dopuszcza możliwość orzeczenia przypadku przedmiotu przestępstwa oraz przedmiotów i narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia, nawet jeżeli nie były one własnością sprawcy, niezależnie od winy osoby będącej właścicielem przedmiotu objętego przypadkiem z:

- art. 2 w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP,
- art. 31 ust. 3 w związku z art. 21 i art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji RP,
- art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.91. Wolność sumienia i wyznania (SK 54/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności rt. 196 ustawy 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny z:

1. art. 53 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ingeruje w wolność sumienia osób niewyznających religii poprzez uniemożliwienie im swobodnego wyrażania ich poglądów odnośnie przedmiotów czci religijnej,
2. art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim ogranicza wolność wyrażania poglądów w sposób nieproporcjonalny, znacznie wykraczający poza zakres konieczny w demokratycznym państwie prawnym, naruszając istotę tej wolności,
3. art. 25 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim chroni osoby wierzące przed obrazą ich uczuć religijnych, a nie chroni osób, które nie wyznają religii a ich przekonania światopoglądowe oraz filozoficzne są naruszane przez inne osoby,
4. art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim nie spełnia wymogów określoności i pewności przepisów prawa karnego;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.92. Nieprzyznanie statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k., podmiotowi, którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu (SK 27/13)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności przepisu art. 271 § 1 oraz art. 273 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, w zakresie, w jakim nie przyznają statusu pokrzywdzonego, w rozumieniu art. 49 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego, podmiotowi którego dotyczy dokument poświadczający nieprawdę, wystawiony przez osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu - w szczególności dla którego dokument ma znaczenie prawne, którego sytuację prawną dokument opisuje lub determinuje, z:

- 1) art. 2 Konstytucji RP,
- 2) art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,
- 3) art. 77 ust. 2 Konstytucji RP;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3. Zmiany w prawie

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

Zmiany wchodzące w życie w lipcu i sierpniu 2015 r.

- **W dniu 1 lipca 2015 r.** – wejście w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2013.1247 ze zm.)

Ustawa w sposób znaczący zmieniła dotychczasowy kształt postępowania karnego. Wprowadzone nią zmiany dotyczyły również m.in. Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2013/1247/1>

- **W dniu 1 lipca 2015 r.** – wejście w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015.396)

Ustawa wprowadziła zmiany do Kodeksu karnego dotyczące m.in. kar, środków karnych, wprowadziła pojęcie środków kompensacyjnych. Zmiany objęły również środki probacyjne, zabezpieczające oraz niektóre typy przestępstw. Wspomnianą ustawą znowelizowano również m.in. Kodeks wykroczeń, Kodeks karny wykonawczy, Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny skarbowy, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/396/1>

- **W dniu 1 sierpnia 2015 r.** - wejście w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (dz.U. 2015.841)

Ustawa wprowadziła zmiany do art. 4 i 38 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Pierwszy wymieniony przepis dotyczy prawa obwinionego do obrony i został rozszerzony o prawo do obrony osoby, o której mowa w art. 54 § 6 wymienionej ustawy. Drugi zmieniony przepis dotyczy przepisów Kodeksu postępowania karnego stosowanych odpowiednio w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz zażalenia na odmowę udostępnienia akt.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/841/1>

- **W dniu 21 sierpnia 2015 r.** - ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015. 694)

Wprowadziła zmiany nie tylko w wymienionej w jej tytule ustawie, ale również w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawie o prokuraturze, ustawie o pracownikach sądów i prokuratury oraz ustawie o Krajowej Radzie Sądownictwa. Zmiany dotyczą przede wszystkim przepisów odnoszących się do aplikantów oraz asystentów.

Pełny tekst: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/694/1>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5. Informacja międzynarodowa

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.1. Rada Europy

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.2. Unia Europejska

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.2.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.2.1.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych - odszkodowanie.

Wyrok z dnia 11 czerwca 2015 r., C-98/14

Teza:

- 1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.
- 2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.
- 3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:
  - że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom

związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to łączy w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

- że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz
- że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

- krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że
- krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 czerwca 2015 r.

Odesłanie prejudycjalne – Swobodne świadczenie usług – Gry losowe – Podatki krajowe podlegające zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier – Ustawodawstwo krajowe zakazujące użytkowania automatów do gier poza kasynami – Zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań – Dyrektywa 98/34/WE – Obowiązek przekazania Komisji projektów przepisów technicznych – Odpo-

wiedzialność państwa członkowskiego za szkody wyrządzone w wyniku przyjęcia ustawodawstwa sprzecznego z prawem Unii

W sprawie C-98/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Törvényszék (Węgry), postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 marca 2014 r., w postępowaniu:

Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft,

Lixus Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft,

Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft,

Megapolis Terminal Szolgáltató kft

przeciwko

Magyar Állam,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, S. Rodin (sprawozdawca), A. Borg Barthet, M. Berger i F. Biltgen, sędziowie

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: I. Illéssy,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 stycznia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft oraz Megapolis Terminal Szolgáltató kft przez L. Kelemena, ügyvéd,
- w imieniu Magyar Állam przez T. Bogdána oraz I. Janitsáry'ego, ügyvédek,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M. Fehéra oraz G. Koósa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck oraz J.-C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez P. Vlaemincka oraz B. Van Vooren, advocaten,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smoleka, J. Vláčila oraz T. Müllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz P. de Sousa Inês, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Lomę-Osoria Lerenę oraz A. Tokára, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 3 TUE, art. 34, 36, 52 ust. 1, 56 i 61 TFUE, a także art. 1, 8 i 9 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 204, s. 37), zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r. (Dz.U. L 363, s. 81, zwanej dalej „dyrektywą 98/34”).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Berlington Hungary Tanácsadó és Szolgáltató kft, Lixus Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Projekt Szerencsejáték Szervező kft, Lixus Invest Szerencsejáték Szervező kft i Megapolis Terminal Szolgáltató kft a Magyar Állam (państwem węgierskim) w przedmiocie wniesionego przez te spółki powództwa o naprawę szkód poniesionych w wyniku stosowania niezgodnych z prawem Unii ustaw krajowych w zakresie użytkowania automatów do gier.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 dyrektywy 98/34 ma następujące brzmienie:

„Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się poniższe terminy:

[...]

3) »specyfikacja techniczna«: oznacza specyfikację zawartą w dokumencie, który opisuje wymagane cechy produktu, takie jak: poziom jakości, wydajności, bezpieczeństwa lub wymiary, włącznie z wymaganiami mającymi zastosowanie do produktu w zakresie nazwy, pod jaką jest sprzedawany, terminologii, symboli, badań i metod badania, opakowania, oznakowania i etykietowania oraz procedur oceny zgodności.

[...]

4) »inne wymagania« oznaczają wymagania inne niż specyfikacje techniczne, nałożone na produkt w celu ochrony, w szczególności konsumentów i środowiska, które wpływają na jego cykl życiowy po wprowadzeniu go na rynek, takie jak warunki użytkowania, powtórne przetwarzanie, ponowne zastosowanie lub składowanie, gdzie takie warunki mogą mieć istotny wpływ na skład lub rodzaj produktu lub jego obrót;

[...]

11) »przepisy techniczne«: specyfikacje techniczne i inne wymagania bądź zasady dotyczące usług, włącznie z odpowiednimi przepisami administracyjnymi, których przestrzeganie jest obowiązkowe, de jure lub de facto, w przypadku wprowadzenia do obrotu, świadczenia usługi, ustanowienia operatora usług lub stosowania w państwie członkowskim lub na przeważającej jego części, jak również przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne państw członkowskich, z wyjątkiem określonych w art. 10, zakazujących [zakazujące] produkcji, przywozu, wprowadzania do obrotu i stosowania produktu lub zakazujących [zakazujące] świadczenia bądź korzystania z usługi lub ustanawiania dostawcy usług [podejmowania działalności jako dostawca usług].

Przepisy techniczne obejmują de facto [Przepisy techniczne de facto stanowią między innymi]:

– [...]

– [...]

– specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi [podatkowymi] lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji

technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług; specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług powiązanych z systemami zabezpieczenia społecznego nie są objęte tym znaczeniem.

[...].

4 Artykuł 8 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 10 państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji wszelkie projekty przepisów technicznych, z wyjątkiem tych, które w pełni stanowią transpozycję normy międzynarodowej lub europejskiej, w którym to przypadku wystarczająca jest informacja dotycząca odpowiedniej normy. Przekazują Komisji także podstawę prawną konieczną do przyjęcia uregulowań technicznych, jeżeli nie zostały one wyraźnie ujęte w projekcie.

[...].

5 Zgodnie z art. 9 wspomnianej dyrektywy:

„1. Państwa członkowskie odraczają przyjęcie projektu przepisów technicznych o trzy miesiące, począwszy [licząc] od daty otrzymania przez Komisję komunikatu [powiadomienia] określonego w art. 8 ust. 1.

[...]

7. Ustęp 1-5 nie stosują się w przypadkach, gdy:

– z nagłych powodów, spowodowanych przez poważne i nieprzewidziane okoliczności odnoszące się do ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, ochrony zwierząt lub roślin oraz, w stosunku do zasad dotyczących usług, również dla [do] porządku publicznego, w szczególności ochrony nieletnich, państwo członkowskie jest zobowiązane przygotować przepisy techniczne w bardzo krótkim czasie, w celu ich natychmiastowego przyjęcia i wprowadzenia w życie bez możliwości jakichkolwiek konsultacji,

[...]

W powiadomieniu określonym w art. 8 państwa członkowskie przedstawiają powody pilności podjętych środków. Komisja najszybciej jak to możliwe przedstawia opinię w sprawie powiadomienia. Podejmuje ona stosowne działania w przypadkach, gdy procedura ta jest niewłaściwie stosowana. Parlament Europejski jest na bieżąco informowany przez Komisję”.

6 Artykuł 10 ust. 4 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Artykuł 9 nie stosuje się do specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług, określonych w trzecim tiret art. 1 pkt 11 akapit drugi”.

Prawo węgierskie

7 Paragraf 26 ust. 3 ustawy nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą o grach losowych”), w wersji obowiązującej do dnia 9 października 2012 r., zezwalał na użytkowanie automatów do gier albo w kasynach albo w salonach gier prowadzonych przez utworzone wyłącznie w tym celu spółki prawa handlowego.

8 Zgodnie z § 33 tej ustawy, obowiązującym do dnia 31 października 2011 r., zryczałtowany podatek od gier podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier wynosił 100 000 forintów węgierskich (HUF) miesięcznie od jednego stanowiska do gry w przypadku automatów do gier zainstalowanych w salonach gier kategorii I i II. Poprzez odstępstwo od tej zasady automaty do gier zainstalowane w „kasynach elektronicznych” były opodatkowane podatkiem w wysokości 120 000 HUF, mimo że kasyna te były uznawane za szczególnie rodzaj salonów gier objętych kategorią I. Podatek był należy za

każdy rozpoczęty miesiąc. Użytkowanie automatów do gier w kasynach podlegało odrębnemu systemowi podatkowemu.

9 Paragraf 33 ustawy o automatach do gier został zmieniony przez § 27 ustawy nr CXXV z 2011 r., zmieniającej niektóre ustawy podatkowe w celu zapewnienia stabilności finansów publicznych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2011 r.”), ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r., w ten sposób, że kwoty te zostały podwyższone do 700 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w kasynach elektronicznych i do 500 000 HUF w przypadku automatów do gier zainstalowanych w innych salonach gier objętych kategoriami I i II. Wspomniany § 27 wprowadził także podatek proporcjonalny od gier, podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, w zakresie, w jakim przychody netto z jednego automatu wynosiły w danym kwartale co najmniej 900 000 HUF. W przypadku automatów, w których można zainstalować więcej niż jedno stanowisko do gry, obowiązujący próg był obliczany poprzez pomnożenie kwoty 900 000 HUF przez liczbę stanowisk do gry. Podatek ten wynosił 20% przekraczającej 900 000 HUF części przychodów kwartalnych netto z automatu.

10 Poza tym ustawa zmieniająca z 2011 r. przewidywała, że od dnia 1 stycznia 2013 r. automaty do gier zainstalowane w salonach gier będą obowiązkowo połączone z serwerem centralnym użytkowanym przez spółkę prawa handlowego, spełniającym określone wymogi i do którego organy kontroli gier losowych będą mieć dostęp w czasie rzeczywistym.

11 Paragraf 26 ust. 3 ustawy o grach losowych został następnie zmieniony ze skutkiem od dnia 10 października 2012 r. przez § 5 ustawy nr CXLIV z 2012 r., zmieniającej ustawę nr XXXIV z 1991 r. o organizacji gier losowych (zwanej dalej „ustawą zmieniającą z 2012 r.”), w ten sposób, że wyłączne prawo użytkowania automatów do gier zostało zastrzeżone dla kasyn.

12 Paragraf 8 ustawy zmieniającej z 2012 r. dodał do ustawy o grach losowych § 40/A, którego ust. 1 przewidywał, że wydane przed dniem wejścia w życie tej ustawy zmieniającej zezwolenia dotyczące użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier stają się nieważne w dniu następującym po dniu wejścia w życie wspomnianej ustawy oraz że operatorzy gier losowych są zobowiązani do oddania tych zezwoleń organom podatkowym w terminie piętnastu dni, licząc od wspomnianego dnia.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

13 Skarżące w postępowaniu głównym są spółkami prawa handlowego, które do wejścia w życie ustawy zmieniającej z 2012 r. użytkowały automaty do gier w salonach gier. Wspomniane skarżące wykonywały swą działalność główną za pomocą automatów do gier pochodzących z innych państw członkowskich. Część ich klientów stanowili obywatele Unii Europejskiej spędzający wakacje na Węgrzech.

14 Na mocy ustawodawstwa węgierskiego obowiązującego w okresie od dnia 16 sierpnia 1991 r. do dnia 9 października 2012 r. automaty do gier mogły być użytkowane w kasynach i salonach gier po uzyskaniu zezwoleń administracyjnych wydawanych przez organy kontroli gier losowych. Prowadzący salony gier, tacy jak skarżące w postępowaniu głównym, byli zobowiązani do zapłaty miesięcznego zryczałtowanego podatku, który w dniu 31 października 2011 r. wynosił 100 000 HUF od jednego automatu do gier.

15 Ustawa zmieniająca z 2011 r. nałożyła obowiązek podłączenia od dnia 1 stycznia 2013 r. automatów do gier użytkowanych w salonach gier do serwera centralnego.

16 Ze skutkiem od dnia 1 listopada 2011 r. ustawa ta również pięciokrotnie podwyższyła miesięczny podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy, wyrażony procentowo podatek proporcjonalny od przychodów kwartalnych netto od każde-

go automatu. Kwota podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier zainstalowanych w kasynach pozostała natomiast niezmieniona.

17 W dniu 30 września 2011 r., czyli dzień po publikacji ustawy zmieniającej z 2011 r., rząd węgierski przekazał tekst tej ustawy Komisji Europejskiej, nie wskazując jednak, że podwyższenie podatków wprowadzone przez wspomnianą ustawę objęte jest zakresem stosowania dyrektywy 98/34. Przewidziane w art. 9 ust. 1 tej dyrektywy odroczenie nie zostało zastosowane.

18 Ostatecznie zrezygnowano z wprowadzenia w życie przewidzianego w ustawie zmieniającej z 2011 r. systemu użytkowania automatów do gier w oparciu o serwer centralny, ponieważ na wniosek rządu z dnia 1 października 2012 r. parlament węgierski przyjął w dniu 2 października 2012 r. ustawę zmieniającą z 2012 r., która zakazała użytkowania automatów do gier poza kasynami. W celu uzasadnienia takiego zakazu ustawodawca powołał się na zapobieganie przestępczości i uzależnieniu od gier, a także na względy zdrowia publicznego w związku z zapobieganiem uzależnieniu od gier. Ustawa ta weszła w życie w dniu 10 października 2012 r., a zatem w dniu następującym po dniu jej publikacji. Kolejnego dnia, czyli w dniu 11 października 2012 r., zezwolenia na użytkowanie automatów do gier w salonach gier wygasły z mocy prawa, przy czym ustawodawca nie przewidział odszkodowania dla operatorów posiadających te zezwolenia.

19 W dniu 1 października 2012 r. rząd węgierski zgłosił Komisji projekt ustawy zmieniającej z 2012 r., określając ją środkiem finansowym w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34. Na podstawie art. 10 ust. 4 tej dyrektywy żadne odroczenie nie zostało zastosowane. W dniu 15 października 2012 r. Komisja powiadomiła rząd węgierski, że nie wyraża zgody na tę kwalifikację. Wspomniany rząd powołał się zatem na naglące powody w rozumieniu art. 9 ust. 7 wspomnianej dyrektywy.

20 Skarżące w postępowaniu głównym wytoczyły powództwo przeciwko Magyar Állam przed Fővárosi Törvényszék (sądem stołecznym), żądając odszkodowania za szkody, które ich zdaniem poniosły w wyniku stosowania niektórych przepisów ustawy zmieniającej z 2011 r. i ustawy zmieniającej z 2012 r. Zdaniem tych skarżących podnoszona przez nie szkoda wynika z zapłaty podatków od gier, utraty wartości przez ich automaty do gier oraz kosztów podniesionych w ramach postępowania głównego.

21 Magyar Állam wniosło o oddalenie skargi, podważając zarówno jej podstawę prawną jak i kwoty zażądane przez skarżące w postępowaniu głównym.

22 Postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r. Fővárosi Törvényszék zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega działalność operatorów gier losowych prowadzących salony gier?

2) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że zakresem stosowania tego postanowienia objęte jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które w jednym akcie prawnym i bez okresu na dostosowanie, pięciokrotnie podwyższa wcześniejszą kwotę bezpośredniego podatku podlegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, noszącego nazwę podatku od gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo proporcjonalny podatek od gier, przez co ograniczeniu ulega przywóz automatów do gier na Węgry z obszaru Unii Europejskiej?

3) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i art. 61 TFUE lub odwoływania się

do istnienia nadrzędnych względów państwo członkowskie może powoływać się wyłącznie na naprawę sytuacji budżetowej?

4) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE należy uwzględniać ogólne zasady prawa w odniesieniu do ograniczeń wprowadzonych przez państwo członkowskie i do przyznania okresu na dostosowanie do przepisu podatkowego?

5) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze lub drugie pytanie: czy wyrok *Brasserie du Pêcheur i Factortame* (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) należy interpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

6) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że krajowe uregulowanie podatkowe, które w jednym akcie podwyższa pięciokrotnie kwotę podatku bezpośredniego, a mianowicie podatku od gier polegającego zapłacie od automatów do gier użytkowanych w salonach gier, i ponadto wprowadza wyrażony procentowo podatek proporcjonalny, stanowi „przepis techniczny de facto”?

7) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na szóste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciężący na nim obowiązek naprawienia szkody? Czy dyrektywa 98/34/WE ma na celu przyznanie praw jednostkom? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy *Magyar Állam* popełniło wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

8) Czy z art. 56 TFUE zgodne jest niedyskryminujące uregulowanie państwa członkowskiego, które zabrania ze skutkiem natychmiastowym użytkowania automatów do gier w salonach gier, nie przyznając zainteresowanym operatorom gier losowych okresu przejściowego lub na dostosowanie ani nie zapewniając im stosownego odszkodowania i jednocześnie ustanawia na rzecz kasyn monopol na użytkowanie automatów o gier?

9) Czy art. 34 TFUE można interpretować w ten sposób, że postanowienie to powinno mieć istotne znaczenie i być stosowane również w wypadku, gdy państwo członkowskie przyjmuje niedyskryminujące uregulowanie, które chociaż nie zabrania bezpośrednio przywozu automatów do gier z obszaru Unii Europejskiej, to ogranicza używanie i użytkowanie wspomnianych automatów w ramach organizacji gier losowych lub zabrania ich, bez przyznania zainteresowanym operatorom gier wykonującym ową działalność okresu przejściowego lub na dostosowanie ani odszkodowania?

10) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: jakie kryteria powinien uwzględnić sąd krajowy, aby rozstrzygnąć kwestię, czy ograniczenie jest konieczne, odpowiednie i proporcjonalne w ramach stosowania art. 36 TFUE, 52 ust. 1 TFUE i 61 TFUE, a także w ramach odwoływania się do istnienia nadrzędnych względów?

11) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie: czy w świetle art. 6 ust. 3 TUE przy ocenie zakazu wprowadzonego przez państwo członkowskie i okresu na dostosowanie należy uwzględniać ogólne zasady prawa? Czy należy wziąć pod uwagę prawa podstawowe – takie jak prawo własności i zakaz wyłączenia bez odszkodowania – w związku z ograniczeniem występującym w niniejszej sprawie, a jeżeli tak, to w jaki sposób?

12) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na ósme lub dziewiąte pytanie, czy wyrok *Brasserie du pêcheur i Factortame* (C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79) można in-

interpretować w ten sposób, iż naruszenie art. 34 TFUE lub 56 TFUE może stanowić podstawę odpowiedzialności za szkodę państwa członkowskiego z tego względu, że postanowienia te – ze względu na ich bezpośrednią skuteczność – przyznają prawa jednostkom z państw członkowskich?

13) Czy dyrektywę 98/34/WE można interpretować w ten sposób, że przepis krajowy, który poprzez zarezerwowanie dla kasyn użytkowania automatów do gier zabrania ich użytkowania w salonach gier, stanowi „inne wymaganie”?

14) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na trzynaste pytanie: czy jednostki z państwa członkowskiego mogą powoływać się względem tego państwa na naruszenie art. 8 ust. 1 lub art. 9 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE, jako na uchybienie, które może uzasadniać ciężący na nim obowiązek naprawienia szkody? W oparciu o jakie kryteria sąd krajowy powinien rozstrzygnąć, czy pozwany popełnił wystarczająco istotne naruszenie i jakie roszczenie odszkodowawcze może opierać się na tym naruszeniu?

15) Czy zastosowanie ma również zasada prawa Unii, zgodnie z którą państwa członkowskie mają obowiązek wypłacić jednostkom odszkodowanie za szkody wynikające z naruszeń prawa Unii, które można przypisać państwom członkowskim w wypadku, gdy państwu członkowskiemu przysługują suwerenne kompetencje w dziedzinie, której dotyczy przyjęte uregulowanie? Czy w takim wypadku za wytyczne mogą posłużyć również prawa podstawowe i ogólne zasady prawa wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie właściwości Trybunału

23 Na wstępie rząd węgierski kwestionuje co do zasady właściwość Trybunału w zakresie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania, z uwagi na fakt, że spór w postępowaniu głównym – ze względu na brak aspektów transgranicznych – nie posiada żadnego związku z prawem Unii.

24 W tym zakresie należy przypomnieć, że przepisy krajowe, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, które bez rozróżnienia znajdują zastosowanie do obywateli węgierskich i obywateli innych państw członkowskich, mogą, co do zasady, być objęte postanowieniami traktatu dotyczącymi swobód podstawowych gwarantowanych przez traktat FUE wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy te znajdują zastosowanie do stanów faktycznych mających związek z obrotem gospodarczym pomiędzy państwami członkowskimi (zob. podobnie wyroki: *Anomar i in.*, C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 39; *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

25 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że część klientów skarżących w postępowaniu głównym stanowili obywatele Unii spędzający wakacje na Węgrzech.

26 Tymczasem, usługi świadczone przez usługodawcę posiadającego siedzibę w jednym państwie członkowskim, bez przemieszczania się, usługobiorcy posiadającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, stanowią transgraniczne świadczenie usług w rozumieniu art. 56 TFUE (zob. podobnie wyroki: *Alpine Investments*, C-384/93, EU:C:1995:126, pkt 21, 22; *Gambelli i in.*, C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 53; *Komisja/Hiszpania*, C-211/08, EU:C:2010:340, pkt 48).

27 Poza tym nie można wcale wykluczyć, że przedsiębiorcy zamieszkali lub mający siedziby w państwach członkowskich innych niż Węgry byli lub są zainteresowani prowadzeniem salonów gier na terytorium Węgier (zob. podobnie wyroki: *Blanco Pérez i Chao Gómez*, C-570/07 i C-571/07, EU:C:2010:300, pkt 40, a także *Garkalns*, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 21).

28 W tych okolicznościach Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania.

W przedmiocie istnienia ograniczeń swobód podstawowych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

29 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów i swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych odpowiednio w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

30 Na wstępie należy podnieść, że tego rodzaju przepisy bezpośrednio oddziałują na działalność polegającą na użytkowaniu automatów do gier. Natomiast przepisy te mogą jedynie pośrednio – w konsekwencji wpływu, jaki wywierają na tę działalność – oddziaływać na przywóz tych automatów.

31 Bez konieczności analizowania przywozu automatów do gry, który stanowi dodatkowy aspekt ich użytkowania, należy stwierdzić, że mimo iż użytkowanie tych automatów jest związane z czynnością polegającą na ich przywozie, pierwsza z tych działalności objęta jest postanowieniami traktatu dotyczącymi swobodnego świadczenia usług, a druga objęta jest postanowieniami dotyczącymi swobodnego przepływu towarów (wyrok Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 55).

32 Tymczasem zakładając nawet, że przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2011 r., mogą stać na przeszkodzie przywozowi automatów do gier, w zakresie, w jakim ograniczają możliwość ich użytkowania, Trybunał nie jest w stanie w ramach niniejszego postępowania rozstrzygnąć kwestii, czy 34 TFUE sprzeciwia się stosowaniu takich przepisów w braku wystarczających wyjaśnień na temat rzeczywistego wpływu tych przepisów na przywóz automatów do gier (zob. podobnie wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 26).

33 W tych okolicznościach należy zbadać tego rodzaju przepisy wyłącznie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

34 W tym zakresie na wstępie należy wyjaśnić, że mimo iż podatki bezpośrednie należą do kompetencji państw członkowskich, to państwa te muszą wykonywać te kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie (zob. podobnie wyrok Blanco i Fabretti, C-344/13 i C-367/13, EU:C:2014:2311, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 Artykuł 56 TFUE wymaga nie tylko wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w stosunku do usługodawców z siedzibą w innym państwie członkowskim, lecz również zniesienia jakichkolwiek ograniczeń, nawet gdy obowiązują one bez różnicy zarówno w stosunku do krajowych usługodawców, jak i usługodawców z innych państw członkowskich, jeżeli są w stanie wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, w którym zgodnie z prawem świadczy on takie same usługi (zob. podobnie wyroki: Sporting Exchange, C-203/08, EU:C:2010:307, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo, a także HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 16).

36 Artykuł 56 TFUE nie obejmuje natomiast środków, których jedynym skutkiem jest obłożenie świadczenia usług dodatkowymi kosztami i które w jednakowy sposób odnoszą się do świadczenia usług zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz

jednego państwa członkowskiego (wyrok Mobistar i Belgacom Mobile, C-544/03 i C-545/03, EU:C:2005:518, pkt 31).

37 Jest bezsporne, że ustawa zmieniająca z 2011 r. nie wprowadza żadnej bezpośredniej dyskryminacji pomiędzy spółkami węgierskimi a spółkami z siedzibą w innych państwach członkowskich użytkującymi automaty do gier w salonach gier na terytorium Węgier, ponieważ wprowadzone tą ustawą podatek zryczałtowany i podatek proporcjonalny pobierane są na identycznych warunkach w odniesieniu od wszystkich tych spółek.

38 Ponadto, ani z postanowienia odsyłającego ani z uwag przedłożonych przez strony postępowania nie wynika, że większość spółek prowadzących salony gier na rynku węgierskim ma siedziby w innych państwach członkowskich, w którym to przypadku przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym mogłyby stanowić pośrednią dyskryminację wobec usługodawców z siedzibą w innych państwach członkowskich (zob. podobnie wyroki: Spotti, C-272/92, EU:C:1993:848, pkt 18; Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47, pkt 39, 41).

39 Jednakże skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawa zmieniająca z 2011 r., poprzez drastyczne podwyższenie kwoty podatków podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, stworzyła przeszkodę dla opłacalnego użytkowania tych automatów przez prowadzących salony gier i w ten sposób w odniesieniu do tej działalności przyznała faktyczną wyłączność prowadzącym kasyna. W szczególności, ponieważ salon gier objęty kategorią I osiągałby średnio miesięczne przychody w wysokości 200 000 HUF na jeden automat, zapłata kwoty w wysokości 500 000 HUF tytułem miesięcznego zryczałtowanego podatku prowadziłaby sama w sobie średnio do powstania miesięcznej bezpośredniej straty w wysokości 300 000 HUF na jeden automat. W każdym razie, zakładając nawet, że niektórzy z prowadzących salony gier osiągaliby wyższe przychody, zysk pozostający po odliczeniu wspomnianych podatków i różnych kosztów byłby zerowy lub co najwyżej minimalny.

40 W tym zakresie należy stwierdzić, że w przypadku gdyby ustawa zmieniająca z 2011 r. rzeczywiście mogła wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego, powinna ona być uznana za przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług, zagwarantowanym w art. 56 TFUE.

41 Byłoby tak, gdyby sąd odsyłający stwierdził, że przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. podwyższenie podatków doprowadziło do ograniczenia użytkowania automatów do gier do kasyn, do których to podwyższenie nie miało zastosowania. Tak więc wspomniane podwyższenie podatków wywierałoby skutek podobny do skutku zakazania użytkowania automatów do gier poza kasynami, które zgodnie z utrwalonym orzecznictwem stanowi przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług (zob. w szczególności wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 75; Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 53).

42 W konsekwencji na pierwsze pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

43 Ze względów wskazanych w pkt 30–32 nie ma konieczności odpowiadania na pytanie drugie.

W przedmiocie pytań ósmego i dziewiątego

44 Poprzez swe pytania ósme i dziewiąte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego przepływu towarów oraz swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanych w art. 34 TFUE i 56 TFUE.

45 Na wstępie należy zauważyć, że niektóre z argumentów przedstawionych Trybunałowi przez strony w postępowaniu głównym dotyczą problemów, które nie są objęte ww. pytaniami prejudycjalnymi i które odnoszą się do okoliczności faktycznych wycho-
dzących poza zakres postanowienia odsyłającego.

46 W szczególności skarżące w postępowaniu głównym w uwagach na piśmie podniosły, a rząd węgierski potwierdził to podczas rozprawy, że do prowadzenia kasyna na terytorium Węgier uprawnieni są wyłącznie operatorzy posiadający koncesję udzieloną przez Magyar Állam. Tymczasem, koncesje na prowadzenie kasyna są udzielane tylko ograniczonej liczbie zakładów i w niektórych okolicznościach mogą być udzielone bez przeprowadzenia wcześniej przetargu. Poza tym, zdaniem skarżących w postępowaniu głównym tylko spółki z siedzibą na Węgrzech mogły dotychczas uzyskać koncesję. Tak więc węgierskie procedury udzielania tych koncesji w praktyce stawały w niekorzystnej sytuacji operatorów z siedzibą w innych państwach członkowskich.

47 Kwestia zgodności wspomnianych procedur z prawem Unii jest jednakże kwestią odrębną od kwestii zgodności z prawem Unii zakazu użytkowania automatów do gier poza kasynami, która stanowi wyłączny przedmiot pytań przedstawionych przez sąd odsyłający.

48 W tym zakresie należy wyjaśnić, że wyłącznie do sądu krajowego należy określić przedmiot pytań, które zamierza przedstawić Trybunałowi. Trybunał nie może na żądanie jednej ze stron postępowania głównego rozpatrywać pytań, które nie zostały mu przedstawione przez sąd krajowy. Jeśli, w miarę rozwoju postępowania, sąd krajowy uzna za niezbędne uzyskać dalszą wykładnię prawa Unii, powinien zwrócić się z nowym wnioskiem do Trybunału (zob. podobnie wyroki: CBEM, 311/84, EU:C:1985:394, pkt 10; Syndesmos Melon tis Eleftheras Evangelikis Ekkliisias i in., C-381/89, EU:C:1992:142, pkt 19; Slob, C-236/02, EU:C:2004:94, pkt 29). Trybunał nie może zatem badać argumentów, o których mowa w pkt 46 niniejszego wyroku.

49 W konsekwencji należy ustalić, czy przepisy krajowe, takie jak ustawa zmieniająca z 2012 r., stoją na przeszkodzie swobodnemu przepływowi towarów i swobodnemu świadczeniu usług w zakresie, w jakim zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, przy czym kwestia ta jest niezależna od kwestii, czy poza tym węgierskie przepisy dotyczące procedury udzielania koncesji na użytkowanie kasyna zawierają także ograniczenia tych swobód.

50 Ze względów przedstawionych w pkt 30–32 należy zbadać takie przepisy krajowe jedynie pod kątem zgodności z art. 56 TFUE.

51 W tym zakresie między innymi z orzecznictwa przypomnianego w pkt 41 wynika, że przepisy krajowe, które zezwalają na użytkowanie i praktykowanie niektórych gier losowych tylko w kasynach, stanowią przeszkodę w swobodnym świadczeniu usług.

52 W takich okolicznościach na ósme pytanie należy odpowiedzieć, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu

przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

53 Nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na dziewiąte pytanie.

W przedmiocie uzasadnienia ograniczeń w swobodnym świadczeniu usług

54 Poprzez pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze ograniczenia, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak przepisy rozpatrywane w postępowaniu głównym, mogą być dopuszczone na podstawie odstępstw przewidzianych wyraźnie w art. 51 TFUE i 52 TFUE, mających zastosowanie do niniejszej dziedziny na podstawie art. 62 TFUE, lub uzasadnione zgodnie z orzecznictwem Trybunału na podstawie nadrzędnych względów interesu ogólnego.

55 O ile ustawa zmieniająca z 2011 r. i ustawa zmieniająca z 2012 r. wpisują się w ramy reformy krajowej mającej na celu utrudnienie użytkowania automatów do gier, a ustawodawca węgierski powołał się na te same cele, aby uzasadnić te dwie ustawy, należy zbadać łącznie kwestię ewentualnego uzasadnienia ograniczeń wynikających ze wspomnianych ustaw.

W przedmiocie istnienia nadrzędnych względów interesu ogólnego

56 Na wstępie należy przypomnieć, że uregulowanie gier losowych stanowi część dziedziny, w której pomiędzy państwami członkowskimi istnieją znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych. W braku uregulowań na szczeblu Unii państwa członkowskie korzystają co do zasady ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie gier losowych i szczegółowego określenia poziomu ochrony, do którego dążą (zob. podobnie wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 47, a także Digibet i Albers, C-156/13, EU:C:2014:1756, pkt 24).

57 Ustalenie celów, jakie są w rzeczywistości realizowane przez ustawodawstwo krajowe, należy w ramach sprawy przedstawionej Trybunałowi w trybie art. 267 TFUE do właściwości sądu odsyłającego (wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 47).

58 W takich okolicznościach należy stwierdzić, że cele, które zostały określone jako te, do osiągnięcia których dążą ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym, czyli ochrona konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobieganie przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, stanowią nadrzędne względy interesu ogólnego, które mogą uzasadnić ograniczenia działalności w zakresie gier losowych (zob. podobnie wyroki: Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 55, a także Stanley International Betting i Stanleybet Malta, C-463/13, EU:C:2015:25, pkt 48, 49, a także przytoczone tam orzecznictwo).

59 Skarżące w postępowaniu głównym jednak podnoszą, że podstawowy cel ustawy zmieniającej z 2011 r. polega w rzeczywistości na zwiększeniu wpływów podatkowych z użytkowania automatów do gier.

60 W tym zakresie Trybunał wielokrotnie orzekał, że cel polegający wyłącznie na zwiększeniu przychodów skarbu państwa nie może uzasadniać ograniczenia swobodnego świadczenia usług (zob. w szczególności wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 55, a także Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 54).

61 Jednakże okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie uniemożliwia uzasadnienia tego ograniczenia w zakresie, w jakim dąży ono w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia celów odnoszących się do nadrzędnych względów interesu ogólnego (zob. podobnie wyroki: Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514,

pkt 36; Gambelli i in., C-243/01, EU:C:2003:597, pkt 62), czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie proporcjonalności ograniczeń art. 56 TFUE

62 Na wstępie należy przypomnieć, że wybór sposobów organizowania i kontroli działalności w zakresie prowadzenia i praktykowania gier losowych lub hazardowych, takich jak zawarcie z państwem umowy administracyjnej w przedmiocie koncesji lub ograniczenie prowadzenia i praktykowania niektórych gier do miejsc odpowiednio wyznaczonych do tego celu, należy do władz krajowych w ramach przysługującego im uznania (wyroki: Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 88; a także Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 59).

63 Ograniczone udzielanie zezwoleń na prowadzenie gry hazardowe w ramach praw specjalnych lub wyłącznych pewnym podmiotom, którego to systemu zaletą jest w szczególności ukierunkowanie żądzy gry i prowadzenia gier ku kontrolowanemu obiegowi, może wpisywać się w ramy realizacji wspomnianych wyżej celów wyznaczonych w interesie ogólnym polegających na ochronie konsumenta i porządku społecznego (zob. w szczególności wyroki: Läärä, C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 37; Zenatti, C-67/98, EU:C:1999:514, pkt 35, a także Anomar i in., C-6/01, EU:C:2003:446, pkt 74).

64 Niemniej jednak ograniczenia nałożone przez państwa członkowskie muszą spełniać warunki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie proporcjonalności, to znaczy być właściwe dla realizacji wyznaczonego celu oraz nie wykraczać poza to, co niezbędne dla jego osiągnięcia. Należy ponadto przypomnieć w tym kontekście, że ustawodawstwo krajowe jest właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu, tylko jeśli jego osiągnięcie jest rzeczywistym przedmiotem troski tego ustawodawstwa w sposób spójny i systematyczny (zob. wyrok HIT i HIT LARIX, C-176/11, EU:C:2012:454, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 Jeżeli państwo członkowskie zamierza powołać się na cel odpowiedni do uzasadnienia ograniczenia swobodnego świadczenia usług, na tym państwie ciąży obowiązek przedstawienia sądowi, który ma rozstrzygnąć tę kwestię, wszystkich dowodów, które mogłyby temu sądowi pozwolić na ustalenie, że wspomniany środek spełnia wszystkie wymogi wynikające z zasady proporcjonalności (zob. wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 54, a także Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 50).

66 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym twierdzą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym nie dążą w rzeczywistości do osiągnięcia w sposób spójny i systematyczny wskazanych celów interesu publicznego.

67 Po pierwsze podnoszą one, że ustawodawca węgierski w następstwie reform wprowadzonych przez te ustawy od dnia 19 lipca 2013 r. zliberalizował prowadzenie przez kasyna gier losowych on-line, w tym użytkowanie automatów do gier on-line. Po drugie, w 2014 r. udzielono siedmiu nowych koncesji na prowadzenie kasyn, co skądinąd potwierdził rząd węgierski podczas rozprawy.

68 Należy stwierdzić, że takie okoliczności, z zastrzeżeniem weryfikacji przeprowadzonej przez sąd odsyłający, mogą wpisywać się w ramy polityki kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych.

69 Tymczasem Trybunał orzekł, że tego rodzaju polityka może być spójna zarówno z celem polegającym na przeciwdziałaniu prowadzeniu działalności w zakresie gier losowych w celach przestępczych lub popełniania oszustw, jak i z celem zapobiegania skłanianiu do ponoszenia nadmiernych wydatków na gry oraz walki z uzależnieniem od nich, a to poprzez nakierowywanie konsumentów na ofertę podmiotu wykonującego monopol państwowy, która jest zarazem wolna od elementów przestępczych, jak też pomyślana tak, by lepiej chronić konsumentów przed nadmiernymi wydatkami i uzależnieniem od

hazardu (zob. podobnie wyroki: Stoß i in., C-316/07, od C-358/07 do C-360/07, C-409/07 i C-410/07, EU:C:2010:504, pkt 101 i 102, a także Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 67).

70 Aby osiągnąć ten cel w postaci skanalizowania gier w kontrolowanym obiegu, podmioty działające na podstawie zezwolenia powinny stanowić stabilną, lecz jednocześnie atrakcyjną alternatywę w stosunku do działalności zakazanej, co może wymagać między innymi szerokiej zastosowania nowoczesnych technik dystrybucyjnych (zob. podobnie wyroki: Placanica i in., C-338/04, C-359/04 i C-360/04, EU:C:2007:133, pkt 55; Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 25; Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 64).

71 Jednakże polityka kontrolowanej ekspansji działalności w zakresie gier losowych może być uznana za spójną tylko wtedy, gdyby po pierwsze, przestępcza i oszukańcza działalność w zakresie gier oraz, po drugie, uzależnienie od hazardu, mogły – w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych leżących u podstawy sporu w postępowaniu głównym – stanowić problem na Węgrzech i gdyby tego rodzaju rozszerzenie licencjonowanej i regulowanej działalności mogło ten problem rozwiązać (zob. podobnie wyroki: Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 30; Zeturf, C-212/08, EU:C:2011:437, pkt 70; a także Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 67).

72 Zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie w ramach zawisłej przed nim sprawy, czy warunki te są spełnione, a jeśli tak, to czy rozmiary rozpatrywanej polityki ekspansji nie mogą sprawić, że będzie ona nie do pogodzenia z celem w postaci ograniczenia uzależnienia od gier (zob. podobnie wyrok Ladbrokes Betting & Gaming i Ladbrokes International, C-258/08, EU:C:2010:308, pkt 38).

73 W tym celu wspomniany sąd powinien dokonać ogólnej oceny okoliczności, w których przyjęto i wdrożono rozpatrywane przepisy zawierające ograniczenia.

W przedmiocie badania uzasadnień w świetle praw podstawowych

74 Ponadto należy przypomnieć, że jeżeli państwo członkowskie powołuje się na nadrzędne względy interesu ogólnego w celu uzasadnienia przepisów, które mogą ograniczać korzystanie ze swobody świadczenia usług, takie uzasadnienie powinno być interpretowane także w świetle ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności praw podstawowych zagwarantowanych obecnie w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”). Odnośne przepisy krajowe mogą zatem być objęte przewidzianymi wyjątkami, wyłącznie jeżeli są zgodne z prawami podstawowymi, nad których przestrzeganiem czuwa Trybunał (zob. podobnie wyroki: ERT, C-260/89, EU:C:1991:254, pkt 43; Familiapress, C-368/95, EU:C:1997:325, pkt 24; Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 125).

75 W niniejszym przypadku skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawy rozpatrywane w postępowaniu głównym naruszają, po pierwsze, zasady pewności prawa i ochrony uzasadnionych interesów, a po drugie, prawo własności chronione na podstawie art. 17 karty.

– W przedmiocie zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań

76 Skarżące w postępowaniu głównym utrzymują, że ustawy rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, poprzez podwyższenie w sposób drastyczny kwoty podatków od gier, jakie podlegają zapłacie od użytkownika automatów do gier w salonach gier, jednocześnie przewidując przejście do systemu opartego na serwerze centralnym, a następnie poprzez zakazanie użytkowania tych automatów poza kasynami, nie przewidując stosownego okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych operatorów, naruszają zasady pewności prawa i uzasadnionych oczekiwań.

77 W tym zakresie należy podkreślić, że zasada pewności prawa, której konsekwencją stanowi zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, wymaga, by przepisy prawne były jasne i precyzyjne, a ich skutki przewidywalne, zwłaszcza wówczas, gdy pociągają one za sobą niekorzystne konsekwencje dla jednostek i przedsiębiorstw (zob. podobnie wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo; ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, pkt 69; Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, pkt 44).

78 Trybunał orzekł także, że podmiot gospodarczy nie może oczekiwać całkowitego braku zmian ustawodawczych, może jedynie kwestionować sposób wprowadzenia takiej zmiany (zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden et Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 81).

79 Podobnie, zasada pewności prawa nie wymaga braku zmian ustawodawczych, ale wymaga w szczególności, aby ustawodawca wziął pod uwagę szczególną sytuację podmiotów i w razie potrzeby dostosował odpowiednio stosowanie nowych przepisów prawnych (wyroki: VEMW i in., C-17/03, EU:C:2005:362, pkt 81; Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 49; zob. podobnie wyrok Gemeente Leusden i Holin Groep, C-487/01 i C-7/02, EU:C:2004:263, pkt 70).

80 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zadaniem sądu odsyłającego jest zbadanie, czy uregulowanie krajowe jest zgodne z zasadami pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a Trybunał, orzekając w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, jest wyłącznie właściwy do dostarczenia temu sądowi wszelkich elementów wykładni w ramach prawa Unii, które mogą umożliwić mu dokonanie oceny tej zgodności (zob. w szczególności wyroki: Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo, a także Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 126).

81 Sąd odsyłający może w tym celu wziąć pod uwagę wszystkie istotne elementy, które wynikają z brzmienia, celu lub systematyki danych przepisów (zob. podobnie wyrok Ålands Vindkraft, C-573/12, EU:C:2014:2037, pkt 129).

82 W celu udzielenia sądowi odsyłającemu użytecznej odpowiedzi należy zwrócić uwagę w szczególności na następujące okoliczności wynikające z akt przedstawionych Trybunałowi.

83 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do ustawy zmieniającej z 2011 r. skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że ustawa ta pięciokrotnie podwyższyła podatek zryczałtowany podlegający zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, ustanawiając jednocześnie dodatkowy podatek proporcjonalny, ze skutkiem od 1 listopada 2011 r., czyli od pierwszego miesięcznego terminu płatności po publikacji tej ustawy, podczas gdy system podatkowy mający zastosowanie do tej działalności nie był przedmiotem żadnej zmiany ustawodawczej przez niemalże 20 lat. Tak więc zdaniem skarżących w postępowaniu głównym, ze względu na ten brak stosownego okresu dostosowania podmioty, które planowały otworzyć nowe salony gier, nie miały możliwości podjęcia w odpowiednim czasie koniecznych działań, aby opóźnić wprowadzenie w życie ich planów lub z nich zrezygnować. Podwyższenie kwoty podatków, podlegających zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier zmusiło ponadto wiele podmiotów do zakończenia tej działalności.

84 W drugiej kolejności, co się tyczy ustawy zmieniającej z 2012 r. z postanowienia odsyłającego wynika, że spowodowała ona w dniu następującym po dniu jej wejścia w życie cofnięcie z mocy prawa zezwoleń na użytkowanie automatów do gier w salonach gier, nie przewidując ani okresu przejściowego ani odszkodowania dla danych podmiotów.

85 W tej kwestii należy zauważyć, że w przypadku gdy ustawodawca krajowy cofa zezwolenia umożliwiające ich posiadaczom na wykonywanie działalności gospodarczej, ma obowiązek przewidzieć na rzecz tych posiadaczy wystarczająco długi okres przejściowy, aby umożliwić im dostosowanie się, lub rozsądny system odszkodowawczy (zob. podobnie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Vékony/Węgry z dnia 13 stycznia 2015 r., nr 65681/13, § 34, 35).

86 Ponadto skarżące w postępowaniu głównym podnoszą, że przed wejściem w życie ustawy zmieniającej z 2012 r., poniosły wydatki w celu dostosowania się do przewidzianego ustawą zmieniającą z 2011 r. wprowadzenia nowego systemu użytkowania automatów do gier. Ten system użytkowania, który miał wejść w życie w dniu 1 stycznia 2013 r., zakładał, że automaty do gier użytkowane w salonach gier będą funkcjonować on-line i będą podłączone do serwera centralnego. Tymczasem, to uzasadnione oczekiwane zostało zniweczone ze skutkiem natychmiastowym w następstwie przyjęcia ustawy zmieniającej z 2012 r.

87 W tym zakresie należy przypomnieć, że podmiot gospodarczy, który dokonał kosztownych inwestycji w celu dostosowania się do systemu przyjętego poprzednio przez ustawodawcę, może w znaczny sposób odczuć w sferze swych interesów wcześniejsze zniesienie tego systemu, tym bardziej że zniesienie to nastąpiło w sposób nagły i nieprzewidywalny, nie dając mu dostatecznego czasu na dostosowanie się do nowej sytuacji prawnej (zob. podobnie wyrok Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, pkt 52).

88 Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie w świetle całości powyższych stwierdzeń, czy przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, spełniają wymogi wynikające z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań.

– W przedmiocie prawa własności

89 Skarżące w postępowaniu głównym twierdzą także, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, naruszają chronione na podstawie art. 17 ust. 1 karty prawo własności użytkowników salonów gier.

90 W tym zakresie należy przypomnieć, że krajowe przepisy zawierające ograniczenia w świetle art. 56 TFUE mogą również ograniczać prawo własności chronione na podstawie 17 karty. Podobnie, Trybunał już orzekł, że nieuzasadnione lub nieproporcjonalne ograniczenia swobody świadczenia usług w świetle art. 56 TFUE nie są również dopuszczalne na mocy art. 52 ust. 1 w związku z art. 17 karty (wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 57, 59).

91 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku przeprowadzone w pkt 56–73 niniejszego wyroku badanie ograniczeń, jakie stanowią przepisy krajowe będące przedmiotem postępowań głównych na podstawie art. 56 TFUE, obejmuje również ewentualne ograniczenia wykonywania prawa własności gwarantowanego w art. 17 karty, co oznacza, że odrębne badanie na tej podstawie nie jest konieczne (zob. podobnie wyrok Pflieger i in., C-390/12, EU:C:2014:281, pkt 60).

Odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste

92 W świetle całości powyższych rozważań na pytania trzecie, czwarte, dziesiąte i jedenaste należy odpowiedzieć, że ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

– że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związa-

nym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

- że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz
- że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

W przedmiocie istnienia naruszeń dyrektywy 98/34

93 Poprzez pytania szóste i trzynaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy interpretować w ten sposób, że przepisy krajowe, takie jak przepisy podatkowe przewidziane w ustawie zmieniającej z 2011 r. i zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami ustanowiony w ustawie zmieniającej z 2012 r., stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

94 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych, takich jak przepisy ustawy zmieniającej z 2011 r., sąd ten zmierza w szczególności do ustalenia, czy takie przepisy mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto” w rozumieniu art. 1 pkt 11 tiret trzecie dyrektywy 98/34.

95 Zgodnie ze wspomnianym art. 1 pkt 11 tiret trzecie „przepisy techniczne de facto” w rozumieniu tego przepisu stanowią „specyfikacje techniczne lub inne wymogi bądź zasady dotyczące usług, które powiązane są ze środkami fiskalnymi lub finansowymi mającymi wpływ na konsumpcję produktów lub usług przez wspomaganie przestrzegania takich specyfikacji technicznych lub innych wymogów bądź zasad dotyczących usług”.

96 Z brzmienia tej definicji wynika, że pojęcie „przepisów technicznych de de facto” nie oznacza samych środków podatkowych, ale specyfikacje techniczne lub inne wymogi, które są z nimi powiązane.

97 W konsekwencji przepisy podatkowe, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, którym nie towarzyszą żadne specyfikacje techniczne ani żaden inny wymóg, których przestrzeganie przepisy te zapewniałyby, nie mogą być zakwalifikowane jako „przepisy techniczne de facto”.

98 W drugiej kolejności, w odniesieniu do przepisów krajowych takich jak ustawa zmieniająca z 2012 r. Trybunał już orzekł, że przepisy krajowe, które zastrzegają organizację niektórych gier losowych wyłącznie dla kasyn, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu wspomnianego art. 1 pkt 11, w zakresie, w jakim mogą mieć istotny wpływ na właściwości lub sprzedaż produktów użytkowanych w tym kontekście (zob. podobnie wyroki: Komisja/Grecja, C-65/05, EU:C:2006:673, pkt 61, a także Fortuna i in., C-213/11, C-214/11 i C-217/11, EU:C:2012:495, pkt 24, 40).

99 Tymczasem zakaz użytkowania automatów do gier poza kasynami, taki jaki ustanowiła ustawa zmieniająca z 2012 r., może mieć istotny wpływ na sprzedaż tych automatów, które stanowią towary, które mogą być objęte zakresem stosowania art. 34 TFUE (zob. wyrok Läärä i in., C-124/97, EU:C:1999:435, pkt 20, 24), poprzez zmniejszenie liczby kanałów użytkowania.

100 W tych okolicznościach na pytania szóste i trzynaste należy odpowiedzieć, że art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34 należy interpretować w ten sposób, że:

- krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salo-
nach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej
samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu
oraz że
- krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier
poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których pro-
jekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit
pierwszy tej dyrektywy.

*W przedmiocie istnienia obowiązku naprawienia szkody, ciążącego na danym państwie
członkowskim*

W przedmiocie pytań piątego i dwunastego

101 Poprzez pytanie piąte i dwunaste sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 34 TFUE i 56 TFUE mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z jego działal-
ności ustawodawczej, rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa
członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

102 W tym zakresie, biorąc pod uwagę względy przedstawione w pkt 30– 32 niniejsze-
go wyroku należy udzielić odpowiedzi na te pytania tylko w zakresie, w jakim odnoszą się
one do art. 56 TFUE.

103 Na wstępie należy przypomnieć, że zasada odpowiedzialności państwa członkow-
skiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek naruszenia przez państwo prawa Unii
dotyczy każdego przypadku naruszenia prawa Unii, niezależnie od organu państwa
członkowskiego, którego działanie lub zaniechanie jest źródłem uchybienia (wyroki:
Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 32, a także
Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo). Zasada ta
znajduje zatem zastosowanie w szczególności, gdy zarzucane uchybienie jest przypisy-
wane ustawodawcy krajowemu (wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i
C-48/93, EU:C:1996:79, pkt 36).

104 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do odszkodowania jest przez prawo
Unii uznane wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki, to jest: gdy celem naruszonej
normy prawnej jest przyznanie praw jednostkom, gdy naruszenie jest wystarczająco
istotne oraz gdy istnieje bezpośredni związek przyczynowy między naruszeniem zob-
owiązania nałożonego na państwo i szkodą poniesioną przez osoby poszkodowane (zob.
w szczególności wyroki: Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93,
EU:C:1996:79, pkt 51; Danske Slagterier, C-445/06, EU:C:2009:178, pkt 20; Komi-
sja/Włochy, C-379/10, EU:C:2011:775, pkt 40).

105 W odniesieniu do pierwszej z tych przesłanek, która jest przedmiotem pytań
przedstawionych przez sąd odsyłający, z orzecznictwa wynika, że postanowienia traktatu
dotyczące podstawowych wolności przyznają jednostkom prawa, które sądy krajowe mu-
szą chronić (zob. podobnie wyrok Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93,
EU:C:1996:79, pkt 54).

106 W konsekwencji na pytania prejudycjalne piąte i dwunaste należy odpowiedzieć,
że celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego narusze-
nie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawo-
dawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa
członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie,
w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek

przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

W przedmiocie pytań siódmego i czternastego

107 Poprzez swe pytania siódme i czternaste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 8 i 9 dyrektywy mają na celu przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie rodzi dla jednostek prawo do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia.

108 W tym zakresie z orzecznictwa wynika, że mimo że celem dyrektywy 98/34 jest zagwarantowanie swobodnego przepływu towarów przez organizację kontroli prewencyjnej, której skuteczność wymaga, aby w ramach sporu pomiędzy jednostkami nie dopuścić do stosowania środka krajowego przyjętego z naruszeniem art. 8 i 9 tej dyrektywy, to dyrektywa ta nie określa w żadnym stopniu materialnej treści przepisu prawnego, na podstawie którego sąd krajowy ma rozstrzygać zawisły przed nim spór. Tak więc wspomniana dyrektywa nie ustanawia ani praw, ani obowiązków dla jednostek (wyrok Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, pkt 51).

109 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pierwsza z przesłanek wymienionych w pkt 104 nie jest spełniona, a tym samym jednostki nie mogą powoływać się na nieprzestrzeganie art. 8 i 9 tej dyrektywy w celu pociągnięcia do odpowiedzialności danego państwa członkowskiego na podstawie prawa Unii.

110 W konsekwencji na pytania siódme i czternaste należy odpowiedzieć, że celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34 nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

W przedmiocie pytania piętnastego

111 Poprzez swe piętnaste pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, w jakiej mierze okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania piąte, siódme, dwunaste i czternaste.

112 W tym zakresie wystarczy przypomnieć, że jak zostało podkreślone w pkt 34, państwa członkowskie muszą wykonywać ich kompetencje z poszanowaniem prawa Unii, a zwłaszcza podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie, które mają zastosowanie do stanów faktycznych takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, które są objęte zakresem stosowania prawa Unii.

113 W tych okolicznościach uzasadnienia przedstawione przez państwo członkowskie na poparcie ograniczenia wspomnianych swobód należy interpretowane w świetle praw podstawowych, nawet w przypadku gdy ograniczenie to dotyczy dziedziny objętej kompetencjami tego państwa członkowskiego, o ile dany stan faktyczny wchodzi w zakres stosowania prawa Unii (zob. podobnie wyrok Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 21).

114 Podobnie, każde naruszenie prawa Unii popełnione przez państwo członkowskie, w tym w przypadku gdy dotyczy ono dziedziny objętej zakresem kompetencji tego państwa członkowskiego, prowadzi do powstania jego odpowiedzialności, w zakresie, w jakim spełnione są przesłanki przypomniane w pkt 104 niniejszego wyroku.

115 W konsekwencji na pytanie piętnaste należy odpowiedzieć, że okoliczność, że przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny ob-

jętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.

W przedmiocie kosztów

116 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując okresu przejściowego, pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE, w zakresie, w jakim mogą wstrzymać, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym swobodne świadczenie usług polegające na użytkowaniu automatów do gier w salonach gier na Węgrzech, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

2) Przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które, nie przewidując ani okresu przejściowego, ani odszkodowania dla prowadzących salony gier, zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią ograniczenie swobodnego świadczenia usług, zagwarantowanego w art. 56 TFUE.

3) Ograniczenia swobodnego przepływu usług, które mogą wynikać z przepisów krajowych, takich jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego tylko w zakresie, w jakim sąd krajowy po dokonaniu ogólnej oceny okoliczności przyjęcia i wejścia w życie tych przepisów stwierdzi:

- że rzeczywiście spełniają one przede wszystkim cele dotyczące ochrony konsumentów przed uzależnieniem od gry i zapobiegania przestępczości i oszustwom związanym z grami losowymi, przy czym sama okoliczność, że ograniczenie działalności w zakresie gier losowych przyczynia się dodatkowo, poprzez zwiększenie wpływów podatkowych, do zwiększenia wpływów do budżetu danego państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie, aby można było uznać, że ograniczenie to dąży w rzeczywistości przede wszystkim do osiągnięcia takich celów;

- że spełniają one te cele w sposób spójny i systematyczny oraz

- że spełniają one wymogi wynikające z ogólnych zasad prawa Unii, a w szczególności z zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań, a także prawa własności.

4) Artykuł 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, zmienionej dyrektywą Rady 2006/96/WE z dnia 20 listopada 2006 r., należy interpretować w ten sposób, że:

- krajowe przepisy ustawodawcze, które pięciokrotnie podwyższają kwotę zryczałtowanego podatku podlegającego zapłacie od użytkowania automatów do gier w salonach gier, a ponadto ustanawiają podatek proporcjonalny podlegający zapłacie od tej samej działalności, nie stanowią „przepisów technicznych” w rozumieniu tego przepisu oraz że

– krajowe przepisy ustawodawcze, które zakazują użytkowania automatów do gier poza kasynami, stanowią „przepisy techniczne” w rozumieniu tego przepisu, których projekty powinny być przedmiotem powiadomienia przewidzianego w art. 8 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy.

5) Celem art. 56 TFUE jest przyznanie jednostkom praw w taki sposób, że jego naruszenie przez państwo członkowskie, w tym naruszenie wynikające z działalności ustawodawczej tego państwa, rodzi dla jednostek prawo uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w zakresie, w jakim wspomniane naruszenie jest wystarczająco istotne i istnieje bezpośredni związek przyczynowy między samym naruszeniem a poniesioną szkodą, czego ustalenie należy do sądu krajowego.

6) Celem art. 8 i 9 dyrektywy 98/34, zmienionej dyrektywą 2006/96, nie jest przyznanie jednostkom praw, w ten sposób, że ich naruszenie przez państwo członkowskie nie rodzi dla jednostek prawa do uzyskania ze strony tego państwa członkowskiego naprawienia szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia na podstawie prawa Unii.

7) Okoliczność, że przepisy krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, dotyczą dziedziny objętej kompetencjami państw członkowskich, nie wpływa na odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania przedstawione przez sąd odsyłający.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.3. Inne

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.3.1. Gry hazardowe – brak notyfikacji projektu przepisów technicznych – pytanie prejudycjalne.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 kwietnia 2015 r., V Kz 142/15

Pytanie:

Czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania.

„1. zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prejudycjalnym dotyczącym wykładni przepisów prawa unijnego:

„czy przepis art. 8 ustęp 1 Dyrektywy nr 98/34/WE z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U.UE.L.98.204.37 z późn. zm.) może być interpretowany w ten sposób, że brak notyfikacji przepisów uznanych za mające charakter techniczny dopuszcza możliwość zróżnicowania skutków tj. dla przepisów dotyczących swobód nie podlegających ograniczeniom przewidzianym w art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej brak notyfikacji skutkować powinien tym, że nie mogą być one stosowane w konkretnej sprawie będącej przedmiotem rozstrzygnięcia, zaś dla przepisów odnoszących się do swobód podlegających ograniczeniom z art. 36 Traktatu dopuszczalna jest ich ocena przez sąd krajowy, będący jednocześnie sądem unijnym, czy mimo nienotyfikacji są one zgodne z wymogami art. 36 Traktatu i nie podlegają sankcji braku możliwości ich stosowania”;

2. zawiesić postępowanie do czasu uzyskania odpowiedzi na pytanie prejudycjalne.

UZASADNIENIE

Do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi wpłynął akt oskarżenia przeciwko G. M. o to, że jako prezes zarządu (...) sp. z o.o. w K. w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. w barze (...) w A. urządzał gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540)

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego w związku z art. 9 § 3 kodeksu karnego skarbowego

oraz przeciwko M. S. o to, że wynajmując w okresie od 6 lipca 2012 r. do dnia 23 stycznia 2013 r. część powierzchni w barze (...) w A. urządzała gry na automacie (...) o numerze (...) bez koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 ustęp 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540).

tj. o przestępstwo z art. 107 § 1 kodeksu karnego skarbowego.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi -Widzewa w Łodzi na podstawie art. 17 § 1 punkt 2 kodeksu postępowania karnego w związku z art. 113 § 1 kodeksu karnego skarbowego umorzył postępowanie przeciwko G. M. i M. S. orzekając także o dowodach rzeczowych oraz o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy uznał, że przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych, zgodnie z którym działalność w zakresie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach może być prowadzona na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry ma charakter techniczny, oraz wobec faktu, iż nie został on notyfikowany Komisji Europejskiej stwierdził, że nie może być stosowany wobec oskarżonych, a zarazem nie może wypełniać normy blankietowej art. 107 § 1 ustawy kodeks karny skarbowy, iż odpowiedzialności podlega ten, kto wbrew przepisom ustawy lub warunkom koncesji lub zezwolenia urządza lub prowadzi grę losową, grę na automacie lub zakład wzajemny.

Sąd Rejonowy powołał się przy tym na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach C -213/11, C-214/11 i C-217/11, w którym uznano przepis art. 14 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych stanowiący, iż urządzenie gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości oraz gier na automatach dozwolone jest wyłącznie w kasynach gry, za mający charakter techniczny.

Zdaniem Sądu Rejonowego taki sam charakter ma przepis art. 6 ustęp 1 ustawy o grach hazardowych.

Sąd Okręgowy rozpoznając zażalenie Naczelnika Urzędu Celnego I w Ł. na postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi musi rozstrzygnąć kwestię wykładni prawa europejskiego związaną ze skutkami braku notyfikacji przepisów technicznych ustawy o grach hazardowych. Automaty do gier zakwestionowane w przedmiotowej sprawie były nabyte w Czechach.

Sądowi Okręgowemu z jednej strony znane jest orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydane na gruncie art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dotyczące regulacji odnoszących się do hazardu, które przyznaje państwom członkowskim szeroką autonomię z uwagi między innymi na fakt, iż istnieją pomiędzy nimi znaczne rozbieżności dotyczące wartości moralnych, religijnych i kulturalnych w tej dziedzinie.

Państwa członkowskie korzystają ze swobody w ustalaniu celów ich polityki w dziedzinie organizacji hazardu, a przyjęte przez nie ograniczenia powinny być jedynie ocenione z uwzględnieniem celów zakładanych przez właściwe organy zainteresowanego państwa członkowskiego oraz zapewnienia zamierzonego poziomu ochrony, a także muszą spełniać przesłanki wynikające z orzecznictwa Trybunału w zakresie ich proporcjonalności (wyrok w sprawie C-338/04 Placanica i in., pkt 48, wyroki z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-124/97 Läärä i in., pkt 36; z dnia 21 października 1999 r. w sprawie C-67/98 Zenatti, pkt 34).

Sądowi Okręgowemu znane są również orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-194/94 (CIA Security International S.A.), a także w sprawie C-303/04 (Lidl Italia), w których Trybunał stwierdził, że naruszenie obowiązku notyfikacji powoduje bezskuteczność przepisów technicznych, co oznacza, że nie można się na nie powołać wobec jednostek. W sprawie CIA Security International S.A. Trybunał nie uznał jednocześnie argumentu, iż bezskuteczność takich przepisów wobec osób trzecich stworzyłaby lukę w krajowym porządku prawnym i mogłaby tym samym powodować poważne trudności, zwłaszcza gdy bezskuteczność dotyczy przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa.

Sąd Okręgowy znając konsekwencje wynikające z zasady acte éclairé stoi na stanowisku, iż brak jest tożsamości przedmiotu rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie z rozstrzygnięciami w sprawach CIA Security International S.A. oraz Lidl Italia, gdyż nienotyfikowane przepisy techniczne w wyżej wymienionych sprawach dotyczyły regulacji nie podlegających podobnym ograniczeniom jak hazard, których celem jest ochrona społeczeństwa przed jego negatywnymi skutkami oraz zwiększenie kontroli państwa nad tą sferą, stwarzającą liczne zagrożenia nie tylko w postaci uzależnień, ale także rozwoju struktur przestępczych.

Nie sposób nie dostrzec zatem konfliktu wartości będących przedmiotem ochrony. Z jednej strony bowiem dyrektywa 98/34 ma na celu ochronę swobodnego przepływu towarów oraz uprzednią kontrolę o charakterze prewencyjnym, zaś obowiązek notyfikacji stanowi zasadniczy sposób wykonywania tej kontroli (wyrok w sprawie CIA Security International S.A.), z drugiej zaś stosownie do regulacji art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się stosowanie zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi z zastrzeżeniem, iż te ograniczenia i zakazy nie mogą stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między państwami członkowskimi.

W ocenie Sądu Okręgowego zachodzi w związku z tym potrzeba wykładni przepisu art. 8 dyrektywy 98/34 poprzez ustalenie czy dopuszczalne jest takie jego rozumienie, w myśl którego z uwagi na szczególny przedmiot regulacji zezwalający na ograniczenia wynikające z art. 36 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej dopuszcza się zastosowanie testu oceny nienotyfikowanych przepisów z wzorcem ochrony traktatowej, a dopiero w

razie negatywnego wyniku takiego testu odmowy zastosowania kwestionowanego przepisu.

Trudno bowiem zaakceptować bez zastrzeżeń bezwarunkowy skutek nienotyfikacji przepisów uznanych następnie za mające charakter techniczny, polegający na automatycznym braku możliwości ich stosowania bez jakiegokolwiek oceny czy mieszczą się one w granicach określonych przepisem art. 36 Traktatu w sytuacji, gdy skutek ten doprowadziłby do całkowicie swobodnej organizacji hazardu bez jakichkolwiek ograniczeń i kontroli. Skutek ten, w razie uznania jego bezwarunkowego charakteru, mógłby również destabilizować politykę państwa w przypadku nienotyfikowania przepisów uznanych następnie za techniczne w innych dziedzinach związanych z wymianą towarów i usług mieszczących się w zakresie art. 36 Traktatu.

Stwierdzając konieczność uzyskania wykładni przepisów prawa europejskiego w przedstawionym w pytaniu prejudycjalnym zakresie zasadne było zawieszenie postępowania w sprawie do czasu udzielenia odpowiedzi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej”.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

6.1. Przegląd książek

- M. Błaszczyk, M. Zbrojewska, Prawo karne skarbowe, Warszawa 2015,
- System Prawa Karnego Procesowego, Tom 5, Sądy i inne organy postępowania karnego, pod red. P. Hofmańskiego, Z. Kwiatkowskiego, Warszawa 2015,
- P. Czarnecki, M. Czerwińska, Uczestnicy postępowania karnego w świetle nowelizacji procedury karnej, Warszawa 2015
- P. Chlebowicz, J. Kamińska, Operacyjna analiza kryminalna w służbach policyjnych, Warszawa 2015
- O. Sitarz, Materialne prawo wykroczeń. Część ogólna, Warszawa 2015
- L. Gardocki, Prawo karne, wydanie 19, Warszawa 2015
- System Prawa Karnego, Tom 9, Przesłępstwa przeciwko mieniu i gospodarcze, pod red. R. Zawłockiego, wydanie 2, Warszawa 2015,
- Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz, pod red. W. Wróbla, Kraków 2015,

6.2. Przegląd czasopism

Europejski Przegląd Sądowy 2015 nr 7

- M. Król-Bogomiłska, Najnowsze zmiany w zakresie sankcji penalnych w polskim prawie antymonopolowym a prawo unijne - kolejne podobieństwa i różnice
- A. Zientara, Zbieg podstaw odpowiedzialności za międzynarodowy kartel w krajowym i unijnym prawie konkurencji - glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 14.02.2012 r. w sprawie C-17/10 Toshiba Corporation i inni przeciwko Úřad pro ochranu hospodářské soutěže;

Europejski Przegląd Sądowy 2015 nr 8

- I.C. Kamiński, Zakaz karania bez podstawy prawnej - orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka za lata 2011-2014

Monitor Prawniczy 2015 nr 13

- P. Zapadka, Tajemnica maklerska (tajemnica zawodowa) (cz. I)
- H. Skwarczyński, Postępowanie przygotowawcze po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego;

Monitor Prawniczy 2015 nr 14

- P. Zapadka, Tajemnica maklerska (tajemnica zawodowa) (cz. II)
- R. Zawłocki, Umorzenie restytucyjne z art. 59a Kodeksu karnego – zasady stosowania i związane z nimi podstawowe problemy interpretacyjne;

Orzecznictwo Sądów Polskich 2015 nr 7-8

- M. Klejnowska, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 14 października 2014 r., III KK 125/14; dotyczy art. 425 § 3 zd. 2 i § 4 w zw. z art. 518, art. 520 § 2 kpk
- B. Kurzępa, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 27 marca 2014 r., V KK 307/13; dotyczy art. 55 ust. 3 ustawy z 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- J. Zagrodnik, glosa do wyroku Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 13 listopada 2014 r., V KK 322/14; dotyczy art. 400 § 1 kpk
- M. Karcz-Kaczmarek, M. Maciejewski, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14; dotyczy art. 57 pkt 7, art. 65 § 1 pkt 4, art. 67 ust. 1 ustawy z 6.07.1982 r. o radcach prawnych;

Państwo i Prawo 2015 z. 7

- J. Kulesza, Prawnokarna ochrona życia człowieka w fazie prenatalnej (w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego)
- M. Skórzewska-Amberg, Zmiany w kodeksie karnym na tle postanowień dyrektywy 2011/93/UE,
- F. Ciepły, Środki zabezpieczające - do zmiany czy likwidacji?,
- M. Filipczak, Przedpole zagrożenia dla dobra prawnego a opis czynu z art. 178a § 1 k.k;

Państwo i Prawo 2015 z. 8

- A. Płoszka, Bezdomność a prawa człowieka
- W. Walczak, Aspekty prawne naruszenia przepisów tzw. ustawy kominowej
- D. Jagiełło, Wpływ sugestii na wynik przesłuchania
- M. Małecki, Ustawowa regulacja kryteriów przypisania skutku (analiza wybranych uwag krytycznych),
- J. Widacki, Glosa do postanowienia z 29.1.2015 r., I KZP 25/14, dotyczy badania poligraficzne w procesie karnym;

Paragraf na Drodze 2015 nr 6

- J. Gąsior, Karnoprawy obowiązek naprawiania szkody oraz nawiązka a ochrona sprawy wypadku wynikająca z obowiązkowego ubezpieczenia OC
- S. Joachimiak, Przeciw artykułowi 178a § 4 Kodeksu karnego
- W. Kotowski, O niekonstytucyjności tabliczki pod znakiem drogowym, zawierającej napis dotyczący także osób niepełnosprawnych
- K. A. Politowicz, Zakres związania starosty sądowym orzeczeniem przepadku pojazdu na gruncie stosowania przepisu art. 130a ust. 10h ustawy Prawo o ruchu drogowym
- A. Skowron, Prowadzenie do stężenia. Uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., sygn. V KK 137/13
- L. K. Paprzycki, Wyprzedzanie rowerzysty jadącego poboczem
- P. Majewski, Nietrzeźwość jako znamię typu czynu zabronionego. Suplement: Wartości dopuszczalnego stężenia alkoholu we krwi obowiązujące w różnych państwach;

Paragraf na Drodze 2015 nr 7

- J. K. A. Politowicz, Prewencyjne zatrzymanie prawa jazdy należącego do osoby, wobec której postępowanie w sprawie o wykroczenie drogowe umorzono
- D. Zając, Wymiar kary w przypadku przestępstwa spowodowania wypadku drogowego z art. 177 k.k. w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 r.
- Lech K. Paprzycki, Nie wystarczy przyznanie się do sprawstwa i zawinienia
- F. Kropač, Ekspertyza wypadku potrącenia pieszego w warunkach ograniczonej widoczności. Część 1
- W. Kotowski, Nowelizacja obowiązków dotyczących stosowania pasów bezpieczeństwa i przewożenia dzieci w pojazdach samochodowych
- W. Treter, Analiza zderzeń motocykli z samochodami nieruchomymi i będącymi w ruchu;

Prokuratura i Prawo 2015 nr 7-8

- W. Jasiński, Prawo do nieobciążania się w procesie karnym w świetle standardów strasburskich
- T. Widła, Jeszcze raz o ekspertyzach pozasądowych
- T. Grajcar, Granice środka odwoławczego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego
- M. Borodziuk, Skazanie za przestępstwo prywatnoskargowe lub wykroczenie na etapie postępowania odwoławczego
- R. Kubiak, Czy istnieje kontratyp zwyczaju?
- O. Kocaj, Prawnkarne granice ochrony życia człowieka w związku z działaniami medycznymi
- J. Ptak, Zabójstwo funkcjonariusza publicznego
- A. Mucha, Prokurent jako podmiot przestępstwa niegospodarności (art. 296 § 1 k.k.)

- K. Postulski, Stan zdrowia skazanego w aspekcie zdolności do odbywania kary pozbawienia wolności
- J. Raglewska, J. Raglewski, Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności za przestępstwo skarbowe, a ustawowy wymóg braku skazania za ten rodzaj czynu karalnego
- G. Krysztofiuk, Perspektywy Współpracy Sądowej w sprawach karnych w Unii Europejskiej
- M. Mistygacz, M. Szeroczyńska, Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury z dnia 11 września 2014 r. analiza krytyczna wybranych zagadnień
- M. Filipczak, Przygotowanie i usiłowanie w polskim prawie karnym
- L. Tyszkiewicz, Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2014 r., sygn. SK 35/12, dotyczy podżegania do popełnienia czynu zabronionego
- B. Kurzepa, Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. P 43/12, dotyczy broni i amunicji
- D. Drajewicz, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., IV KK 425/13; dotyczy uznania pisma za prawidłowo doręczone);

Przeгляд Sądowy 2015 nr 7-8

- K. Federowicz, Zakaz dowodowy z art. 168a kodeksu postępowania karnego (część I)
- K. Czichy, Procedura stosowania dobrowolnego poddania się odpowiedzialności w prawie karnym skarbowym
- Z. Kukuła, Koncepcja oszustwa w słowackim kodeksie karnym
- M. Nawrocki, Pouczenie jako (nie)zbędny warunek odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań
- D. Kaczmarek, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 15.01.2014 r. (V KK 178/13); dotyczy wolności krytyki
- M. Fingas, S. Steinborn, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 28.08.2013 r. (V KK 53/13); dotyczy zakresu rozpoznania sprawy w postępowaniu ponownym
- A. Rutkowska, Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 27.05.2014 r. w sprawie Baka przeciwko Węgrom, skarga nr 20261/12; dotyczy niedopuszczalności ingerencji władzy wykonawczej w uprawnienia władzy sądowniczej;